

ÖSTERSUNDS
KOMMUN
STAAREN TJÆLTE

MILJÖREDOVISNING 2019 ÖSTERSUNDS KOMMUN

ÖSTER
SUND

Innehållsförteckning

Förord.....	2
Det här är Östersunds kommun.....	3
Vår verksamhet	3
Vårt miljöarbete	5
Klimatprogram och klimatstrategi	6
Miljöpolicy.....	8
Miljöaspekter	8
Miljömål	9
Resultat.....	10
Mål 1. Fossila koldioxidutsläpp	10
Mål 2. Energiförbrukning	17
Mål 3. Giftfri miljö.....	21
Mål 4. Ekologiska livsmedel.....	22
Mål 5. Hållbart Östersund.....	22
Goda exempel på resultat 2019.....	30
Ordlista	35
Bilagor	36
Bilaga 1. Miljöaspektsregister 2019	36
Bilaga 2. Uppföljning av EMAS kärnindikatorer	37

Förord

Vi utmanas, som samhälle och som individer. I skrivande stund tänker vi troligen mest på covid 19 som utmaningen - och det är en utmaning. Men samhället har en grundläggande utmaning, klimathotet. Temperaturökningen är långsam och effekterna indirekta, vilket gör att vi inte upplever det som ett hot på samma sätt.

Den miljöredovisning som Östersunds kommun här presenterar visar både ambition och handlingskraft, men vi måste öka takten. Till viss del samspelar restriktionerna på grund av covid 19 med klimatlösningarna, fler digitala möten, minskat flygresande och mindre trafik i städerna. Vi förbrukar mindre fossilt bränsle. Den beteendeförändring vi genomfört på kort tid är radikal och den efterfrågas i klimatsammanhang.

Östersunds kommuns miljöredovisning är bredare än klimatstrategin. Miljöredovisningen svarar mot den mål och styrkedja som kommunen har. Miljömässig hållbarhet innefattar även exponering för miljö- och hälsostörande ämnen och biologisk mångfald till exempel. För kommunen är detta viktigt att jobba vidare, att varje år bli bättre.

Handling utan plan blir kaos. Inriktning baserad på kunskap ger möjlighet att vara kreativ och handla. Det ger möjlighet att utstå kortsiktigt obehag för att det blir en långsiktigt bra effekt. Det är där planen kommer in. Att vi väljer att rikta resurser mot eller för ett visst resultat.

Vi har en plan, en strategi, för att kommunen som organisation ska bli fossilfri år 2025. Vi har också en strategi för att kommunen som geografiskt område ska bli fossilfri år 2030. Vi fick en oväntad knuff i rätt riktning våren 2020.

Att vidmakthålla detta, att använda kunskap och erfarenhet till att förstå helheten. Hålla riktningen. Att ta ledarskapet för en hållbar förändring.

Bosse Svensson
Kommunstyrelsens
ordförande

Kerstin Arnemo
Politiskt
miljöansvarig

Det här är Östersunds kommun

Östersunds kommun har drygt 63 000 invånare och ligger vid Storsjön, mitt i Jämtland. Kommunen är cirka 2 500 kvadratmeter stor.

Tätorten Östersund - Frösön är kommunens centrum, här bor största delen av kommunens befolkning. I Östersunds centrum finns många butiker, restauranger, caféer och samlingslokaler av olika slag. Stads kärnan är väl bevarad och har förklarats som riksintresse ur kulturmiljösynpunkt. Inom kommunen finns ett stort antal små och medelstora företag inom tillverkningsindustri, kunskaps-, tjänste- och turismföretag. Kommunen är den största arbetsgivaren, andra stora arbetsgivare är Region Jämtland Härjedalen och Mittuniversitetet.

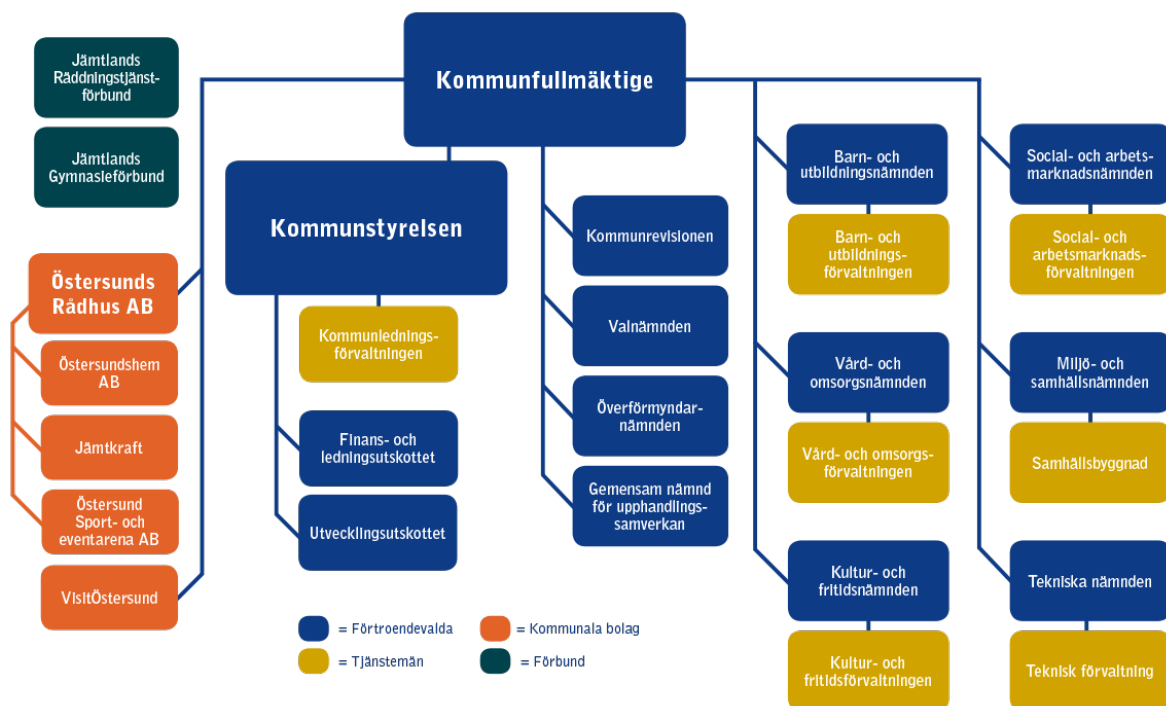
Vår verksamhet

Kommunen tillhandahåller service för medborgare, företag och besökare. Till exempel: teknisk service som distribution av dricksvatten, rening av avloppsvatten och avfallshantering. Kommunen svarar också för social omsorg och utbildning. Samhällsplanering och myndighetsutövning är kommunens ansvar. Verksamheten, som inte är vinstdrivande, finansieras med allmänna medel och avgifter. Resurserna fördelas mellan de olika verksamheterna på politiska grunder.

Ett demokratiskt, socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart Östersund är den gemensamma, grundläggande visionen för Östersunds utveckling och utgångspunkten för det långsiktiga politiska arbetet. Östersunds kommun och de kommunala förvaltningarna måste i sin verksamhet följa en rad lagar och förordningar bland annat kommunallagen, förvaltningslagen, miljöbalken med förordningar, lagen om offentlig upphandling, livsmedelslagstiftningen och lokala föreskrifter.

Kommunens verksamhet styrs under kommunfullmäktige och kommunstyrelsen av nämnder som bland annat ansvarar för mål och prioriteringar inom sina respektive områden. För att kunna utföra sina uppgifter har nämnderna förvaltningar med anställd personal. Totalt har koncernen en omsättning på 4,9 miljarder kronor och antalet anställda är 5 500.

Östersunds kommuns organisation. Kommunfullmäktige är Östersunds kommuns högsta politiskt beslutande organ. De fastställer mål och riktlinjer för kommunens verksamheter. Kommunstyrelsen har i sin tur det övergripande ansvaret för att besluten genomförs och följs upp. Den dagliga driften utförs av kommunens åtta förvaltningar där våra drygt 5 000 anställda arbetar. Förvaltningarna leds i sin tur av en politiskt tillsatt nämnd/styrelse som har samma proportionella mandatfördelning som kommunfullmäktige.

Kommunledningsförvaltningen arbetar med samordning, styrning och uppföljning av kommunens verksamhet och övergripande fysisk planering. Detta innebär bland annat ansvar för att verksamheten är effektiv, att internkontroll genomförs och att de mål och strategier som fullmäktige lagt fast får genomslag i hela organisationen. Andra arbetsuppgifter är ärendehantering för kommunstyrelsen och fullmäktige samt frågor som gäller utveckling, personalpolitik, juridik, näringsliv, mark och exploatering, kommunikation och IT, kommunservice samt upphandling.

Barn- och utbildningsförvaltningen ansvarar för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, grundskola och särskola.

Vård- och omsorgsförvaltningen ansvarar för hemtjänst, hemsjukvård, särskilda boendeformer, sysselsättningsenheten Daglig verksamhet och habiliteringsteamet. Man fattar även beslut om bistånd till stöd för äldre och funktionshindrade. Verksamheten bedrivs både av kommunens enheter och av externa utförare.

Samhällsbyggnad ansvarar för plan- och byggnadsfrågor, miljö- och hälsoskydd inklusive livsmedelstillsyn, strategiskt arbete kring miljö- och klimatfrågor, energi- och klimatrådgivning samt kart- och mätteknisk verksamhet. På Samhällsbyggnad finns också den kommunala lantmäterimyndigheten.

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen ansvarar för områden som gäller individ- och familjeomsorg, samt arbetsmarknad och vuxenutbildning. Dessutom ansvarar nämnden för tillsyn enligt tobakslagen och tillstånd för alkoholserving.

Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för verksamheten inom kulturskolan, bibliotek och fritidsgårdar. Nämnden stödjer via bidrag kultur- och idrottsföreningar. Nämnden ansvarar och beställer verksamheten för idrotts-, fritids- och kulturanläggningar. De anställda som utför arbetena inom dessa områden finns främst inom teknisk förvaltning men också externa utförare.

Teknisk förvaltning ansvarar för den tekniska verksamheten och utvecklingen inom områden som vatten, avlopp, fastigheter, renhållning, gatu- och trafikanläggningar, parkeringsfrågor samt parker. Teknisk förvaltningen är också utförare till andra förvaltningar inom drift av arenor och fritidsanläggningar, Städ-, Vaktmästeri- och Måltidstjänster. Förvaltningen ansvarar också för underhåll och utbyggnad av kommunens fastigheter och anläggningar.

Vårt miljöarbete

Östersunds kommun har länge arbetat med miljöfrågan. Redan 1999 beslutade vi att arbeta systematiskt enligt ett miljöledningssystem. Sedan 2007 är kommunorganisationen, förutom de kommunala bolagen, certifierade enligt standarden ISO 14001 och har även en EMAS-registrering. Varje år granskas miljöarbetet av en oberoende revisor.

Kommunorganisationens miljöarbete grundar sig på den miljöutredning vi gjorde 2010, där kartlade vi hur våra egna verksamheter påverkar miljön. Det ledde till att vi identifierade ett antal förhållanden och aspekter som orsakar miljöpåverkan, så kallade miljöaspekter.

I vårt miljöarbete ska vi lägga resurser där de gör mest miljönytta. Därför prioriterar vi varje år några av miljöaspekterna och använder dem som utgångspunkt för att ta fram långsiktiga- och kommunövergripande mål för miljöarbetet. Det är därefter varje nämnds uppdrag att sätta mål, så kallade nämndmål, med utgångspunkt i de långsiktiga målen, och slutligen tar varje verksamhet fram aktiviteter för att nå målen. Mer information om tillvägagångssättet för vårt miljöarbete finns på: www.ostersund.se/miljoledningssystem

Miljöredovisningen beskriver hur kommunen arbetat med de miljömål vi satte för det föregående året, om vi nådde målen och på vilket sätt vi följt upp dem. Miljöredovisningen beskriver också mer detaljerat resultatet av kommunens praktiska miljöarbete och fungerar även som underlag för det fortsatta miljöarbetet. För att få ha en EMAS-registrering krävs också att kommunen har denna offentliga redovisning av sitt miljöarbete och miljöprestandan i kommunen.

Klimatfrågan har fått en alltmer betydande plats i miljöarbetet och i september 2019 antog Östersunds kommun ett klimatprogram och en klimatstrategi. Den övergripande målbilden är att kommunen ska bli fossilfri som geografiskt område till år 2030 och som kommunorganisation till år 2025. Det innebär en skärpning i jämförelse med de målsättningar som var beslutade innan 2019.

I den här miljöredovisningen följs de mål upp som sattes inför 2019 och under 2020 kommer vi börja följa upp arbetet enligt de skarpa målsättningarna.

Klimatprogram och klimatstrategi

Östersunds kommun tog under 2019 fram ett klimatprogram och en klimatstrategi. Klimatprogrammet beskriver de långsiktiga övergripande målbilderna för kommunens klimatarbete och klimatstrategin är ett politiskt styrdokument som beskriver de prioriterade strategiska utvecklingsområdena för klimatarbetet i Östersunds kommun.

Klimatprogrammet och klimatstrategin gäller både Östersunds kommun som geografiskt område och som organisation. Strategin syftar även till att ge ledning och inspiration till externa aktörer och privatpersoner.

Styrdokumentet har tagits fram i bred samverkan genom medborgardialoger, men även genom dialog och kunskapsinhämtning från organisationer, näringsliv, kommunala förvaltningar och bolag samt experter från näringsliv och forskning. En koldioxidbudget utgör underlag för de klimatmål som antagits.

Läs mer om klimatprogrammet och klimatstrategin på: www.ostersund.se/klimatprogram

Övergripande målbilder, strategier och globala mål som varit viktiga i utformningen av klimatprogrammet:

- De fossila koldioxidutsläppen ska minska med 100 procent till år 2030 i Östersunds kommun som geografiskt område.
- De fossila koldioxidutsläppen ska minska med 100 procent i kommunorganisationen till år 2025.
- Energiförbrukningen ska minska med 30 procent till år 2030 i Östersunds kommun som geografiskt område och i kommunorganisationen.
- Växthusgaserna ska minska med 60 procent mellan 1990 - 2020 (Borgmästaravtalet, Covenant of Mayors).
- Färdmedelsfördelningen i Östersunds tätort ska vara 40 % bil, 20 % kollektivtrafik och 40 % aktiva transporter, cykel och gång, år 2030.
- I kommunens översiktsplan "Östersund 2040" är en av de fyra i huvudstrategierna "En klimatneutral kommun". Enligt planen ska kommunen ta en ledande roll i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser.
- I kommunens hållbarhetsarbete är ambitionen att bidra till de 17 globala målen i Agenda 2030 som FN har antagit. Klimatutsläppen har betydelse för möjligheten att nå alla målen.

**Skärpta mål
– vi ökar
takten!**

Strategin visar vägen

Klimatstrategin gäller under perioden 2019 - 2023 och visar inom vilka områden Östersunds kommun bör vidta åtgärder för att nå den övergripande målbilden om en fossilfri och energieffektiv kommun. Den är utformad utifrån nio strategiska utvecklingsområden med som har prioriterats för strategiperioden och innehåller totalt 74 åtgärds punkter.

Strategiska utvecklingsområden:

1. Utforma organisation och styrmedel för ett effektivt klimatarbete
2. Skapa hållbara och energieffektiva resor och transporter
3. Öka andelen förnybar energiproduktion
4. Skapa en effektiv energianvändning
5. Använda fossilbränslefria och energieffektiva arbetsmaskiner, snöskotrar och vattenmaskiner
6. Samhällsplanera klimatsmart och satsa på hållbart byggande
7. Göra Östersund medvetet och hållbart – att leva, göra, bo och besöka
8. Öka fossilbränslefria kapitalplaceringar och gröna obligationer
9. Utveckla Östersund till en klimatneutral kommun

Att bli fossilfria och energieffektiva innebär att vi i Östersund klarar vår del i Parisavtalet, rekommendationerna från IPCC (Förenta nationernas klimatpanel), målen i Länsstyrelsen Jämtlands läns energi- och klimatstrategi och dessutom bidrar till att uppfylla de globala hållbarhetsmålen.

Läs mer om
klimatarbetet:
[www.ostersund.se/
klimat](http://www.ostersund.se/klimat)

Miljöpolicy

Östersunds kommun tänker, genomför och kommunicerar smarta miljölösningar på kort och lång sikt.

Det innebär att:

- Användningen av energi och material skall vara effektiv i relation till nyttan.
- Fossilfria lösningar skall systematiskt genomföras.
- Kommunens verksamhet bygger på ett kretsloppstänkande och bidrar till en ökad miljömedvetenhet hos kommunens invånare.
- Nyttjande av mark och vatten är en långsiktig hushållning som ger en rik variation av naturtyper, biotoper och arter.
- Kommunen skall i all sin verksamhet sträva efter att minimera sin negativa inverkan på människors hälsa och på omgivningen.
- Kommunen ska i all sin verksamhet arbeta systematiskt för att minimera användningen och spridningen av kemikalier som påverkar människor, omgivning och miljö negativt.
- Kommunen arbetar med att ständigt förbättra och utveckla sitt miljöarbete inom alla områden, för att uppnå bättre miljöprestanda och förebygga föroreningar.
- Kommunen informerar leverantörer och entreprenörer om kommunens miljöarbete.
- Kommunen motsätter sig all prospektering, provbrytning och brytning av alunskiffer och liknande bergarter i kommunen. Kommunen motsätter sig även all brytning eller utvinning av mineral eller bergarter som innebär att miljöpåverkande rest- eller biprodukter som innehåller uranhaltigt material uppkommer.
- Kommunen skall i all verksamhet uppfylla bindande krav inom miljöområdet.
- Kommunens miljöpolicy skall öppet kommuniceras med alla anställda och i tillämpliga delar med personer som arbetar för eller på uppdrag av kommunen samt övriga intresserade.

Miljöaspekter

Östersunds kommun prioriterar varje år några av miljöaspekterna och använder dem som utgångspunkt för att ta fram övergripande mål för miljöarbetet.

Prioriterade miljöaspekter 2019

- Utsläpp av växthusgaser
- Förnyelsebara bränslen
- Energianvändning
- Exponering för miljö- och hälsostörande ämnen

Miljömål

Kommunen ska säkerställa att vi arbetar med rätt områden och lägger resurser där de ger bäst miljöförbättring. Därför tar vi varje år fram både långsiktiga och mer detaljerade mål för vårt miljöarbete.

Miljömål 2019 -resultat

Långsiktigt mål för ett Ekologiskt Hållbart Östersund

I det ekologiskt hållbara Östersund är livsmiljön hållbar, trygg och säker och främjar biologisk mångfald. Östersund är fossilbränslefrött och energieffektivt 2030.

Kommunövergripande miljömål och sammanfattning av resultatet vid uppföljningen 2019

- 1. De fossila koldioxidutsläppen ska minska med 100 % till 2030.**
Resultat: De fossila koldioxidutsläppen i det geografiska området minskade med 43 procent mellan 2010 och 2018. De fossila koldioxidutsläppen i kommunen som organisation minskade med 65 procent mellan 2010 och 2018. För att nå målsättningen 2030 behöver vi minska utsläppen i betydligt snabbare takt än vi gjort under 2019.
- 2. Energiförbrukningen ska minska med 20 % till 2030 jämfört 2010.**
Resultat: Energianvändningen i kommunen som geografiskt område minskade med 22 procent mellan 2010 och 2018. Energianvändningen i kommunen som organisation minskade med 18 procent mellan 2010 och 2018.
- 3. Kommunen ska i all verksamhet sträva mot en giftfri miljö. Giftiga kemikalier i förskolor och skolor ska vara utfasade till 2020.**
Resultat: Andelen förskolor som rensat ut utpekade kemikalier och produkter är 80 procent.
- 4. Av de livsmedel som kommunen köper in ska minst 50 % vara ekologiska 2020.**
Resultat: 2019 utgjordes 40 procent av livsmedelsinköpen av ekologiska varor.
- 5. Kommunen skapar förutsättningar för ett Östersund som är ekologiskt hållbart.**
Resultat: Under 2019 har ytterligare 3 elbussar tillkommit i Östersunds stadsbusstrafik. Elbusslinjen står för 25 procent av de påstigande i stadsbusstrafiken. Signalprioritering för bussar har inrättats och kollektivtrafiken har ökat med 2 procent 2018-2019. Under året har även ytterligare två expresscykelvägar färdigställts. I kommunen har antalet laddbara bilar ökat med 26 procent jämfört med föregående år och antalet laddpunkter ökat med 12% 2018-2019. Se mer information under Resultat Mål 5 samt Goda exempel på resultat 2019.

Resultat

Östersunds kommun följer varje år upp de kommunövergripande målen.

Mål 1. Fossila koldioxidutsläpp

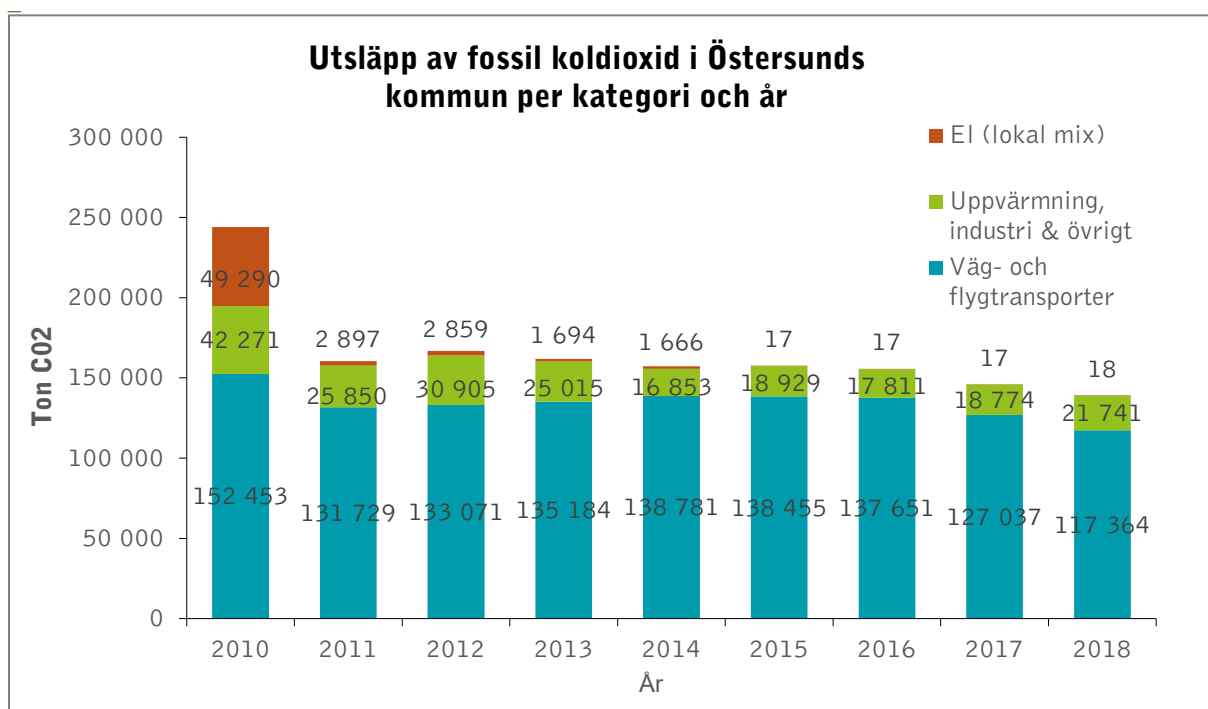
De fossila koldioxidutsläppen ska minska med 100 % till 2030

Mål 1 innebär att Östersunds kommun ska vara fossilfritt som geografiskt område 2030 och som kommunorganisation till år 2025. Nedan redovisas hur de fossila koldioxidutsläpp har förändrats i jämförelse med år 2010 och med föregående redovisat år, 2017. Resultaten redovisas separat för kommunen som geografiskt område och kommunen som organisation.

Utsläpp av fossil koldioxid i Östersunds kommun som geografiskt område

De fossila koldioxidutsläppen i Östersunds kommun som geografiskt område har minskat med 43 procent eller cirka 105 000 ton koldioxid mellan 2010 och 2018 (figur 1). Den största minskningen beror på att Jämtkraft levererar 100 procent förnybar el till sina lokalkunder från 2011. I övrigt beror det på att utsläppen från bensinanvändning har minskat med drygt 30 procent och torv och diesel med omkring 18 procent var under perioden 2010-2018.

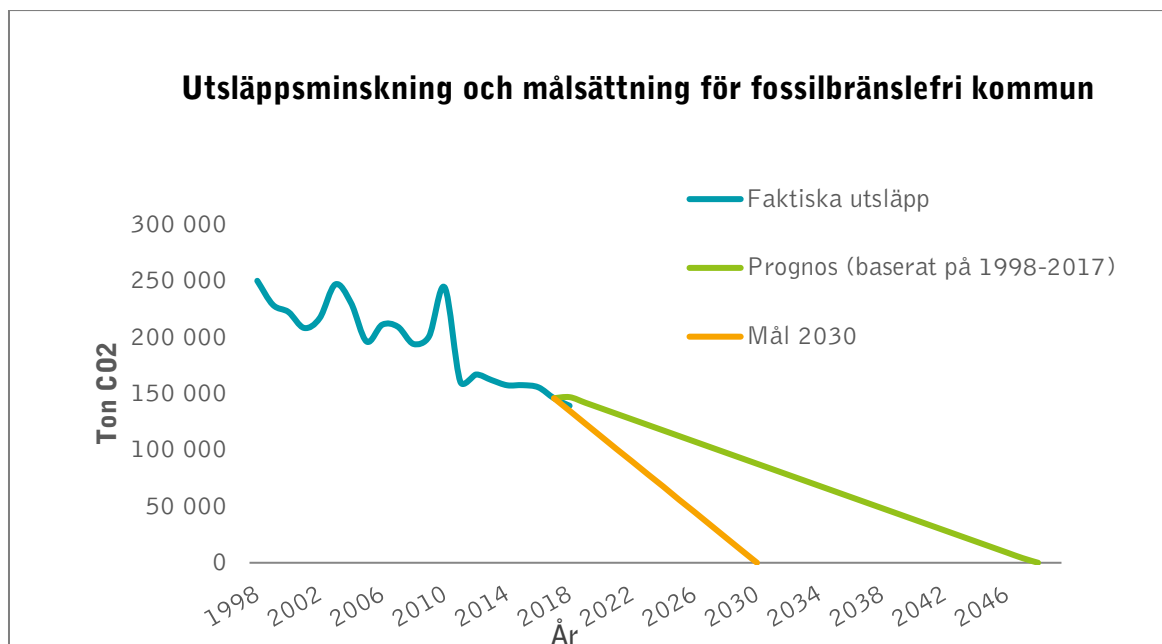
-43%

Figur 1. Utsläpp av fossil koldioxid i Östersunds kommun som geografisk enhet uppdelat per kategori och år. Källa SCB, Jämtkraft, med flera, 2018.

Mellan åren 2017 och 2018 har de fossila koldioxidutsläppen minskat med cirka 5 procent, eller cirka 6 700 ton, vilket framförallt beror på minskade utsläpp från diesel och flygtrafik. Utsläppen från uppvärmning, industri och övrigt har dock ökat med cirka 3 000 ton koldioxid mellan 2017 och 2018. Det beror på att Jämtkrafts torvanvändning har ökat med drygt 7 000 MWh. Torvanvändningen är beslutad att fasas ut ur Jämtkrafts verksamhet inom de närmsta åren. Även användningen av eldningsolja bidrog till de ökade utsläppen inom denna kategori. Eldningsoljan används vid uppstart

av kraftvärmeverket i Lugnvik och under 2018 startades kraftvärmeverket upp fler gånger än året innan, vilket ledde till ökad förbrukning av eldningsolja.

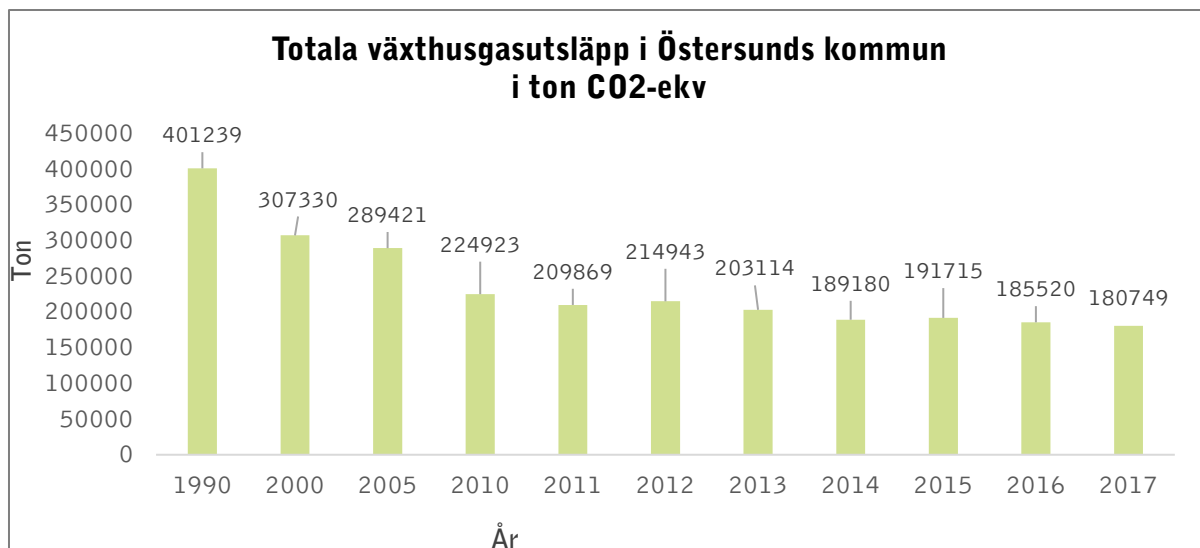

Figur 2. Faktiska utsläpp för Östersunds kommun 1998 – 2018 samt prognos för utsläppsminskning baserat på faktiska utsläpp 1998-2017 och målsättning om fossilbränslefri kommun år 2030.

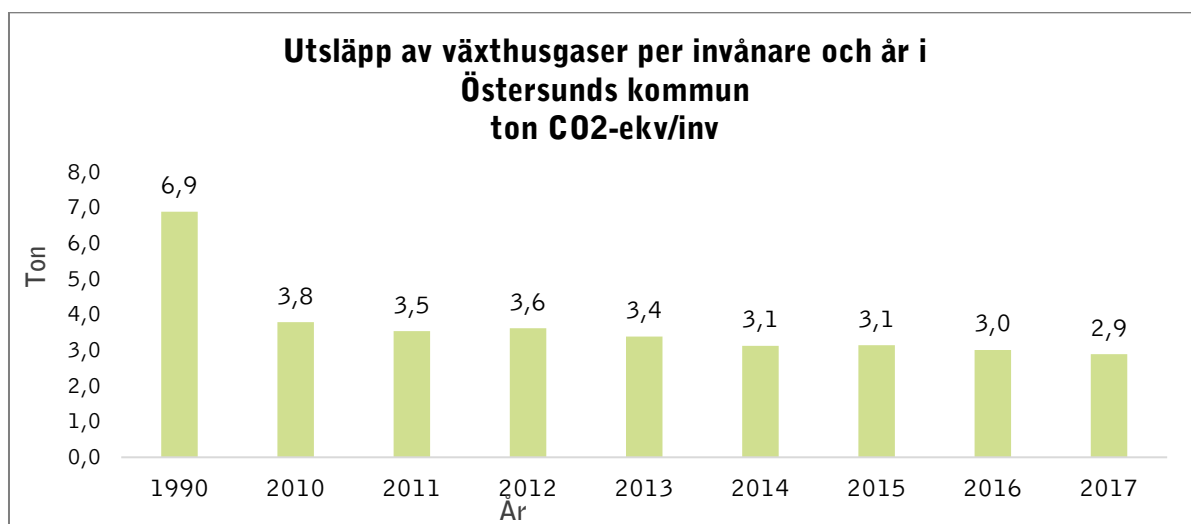
Med nuvarande takt på utsläppsminskningen kommer vi inte att nå målet om en fossilfri kommun till år 2030. Det krävs en minskning på minst 11 200 ton koldioxid i genomsnitt per år för att nå målet i jämn takt (figur 2).

Utsläpp av växthusgaser

De totala utsläppen av växthusgaser har minskat med 55 procent sedan 1990 (figur 3), om befolkningsökningen vägs in ligger minskningen på 58 procent (figur 4). De största utsläppsminskningarna kommer från sektorerna transporter samt el och uppvärmning. Utsläppen för medelinvånaren i Sverige var 5,2 ton koldioxidekvivalenter år 2017, motsvarande för en medelinvånare i Östersund var 2,9 ton koldioxidekvivalenter år 2017 (figur 4). Här ingår inte konsumtion av varor som producerats utanför Sverige och resor i andra länder, om dessa räknas med blir utsläppen högre, ca 8,9 ton koldioxidekvivalenter per person (Naturvårdsverket).

*Figur 3. Utsläpp av totala mängden växthusgaser per år i Östersunds kommun som geografiskt område. Konsumtion av varor och resor i andra länder ingår ej.
Källa: SMED och SCB, 2019. Observera att SMED räknar om dessa data retroaktivt för varje år, notera också att samtliga år ej ingår i diagrammet.*

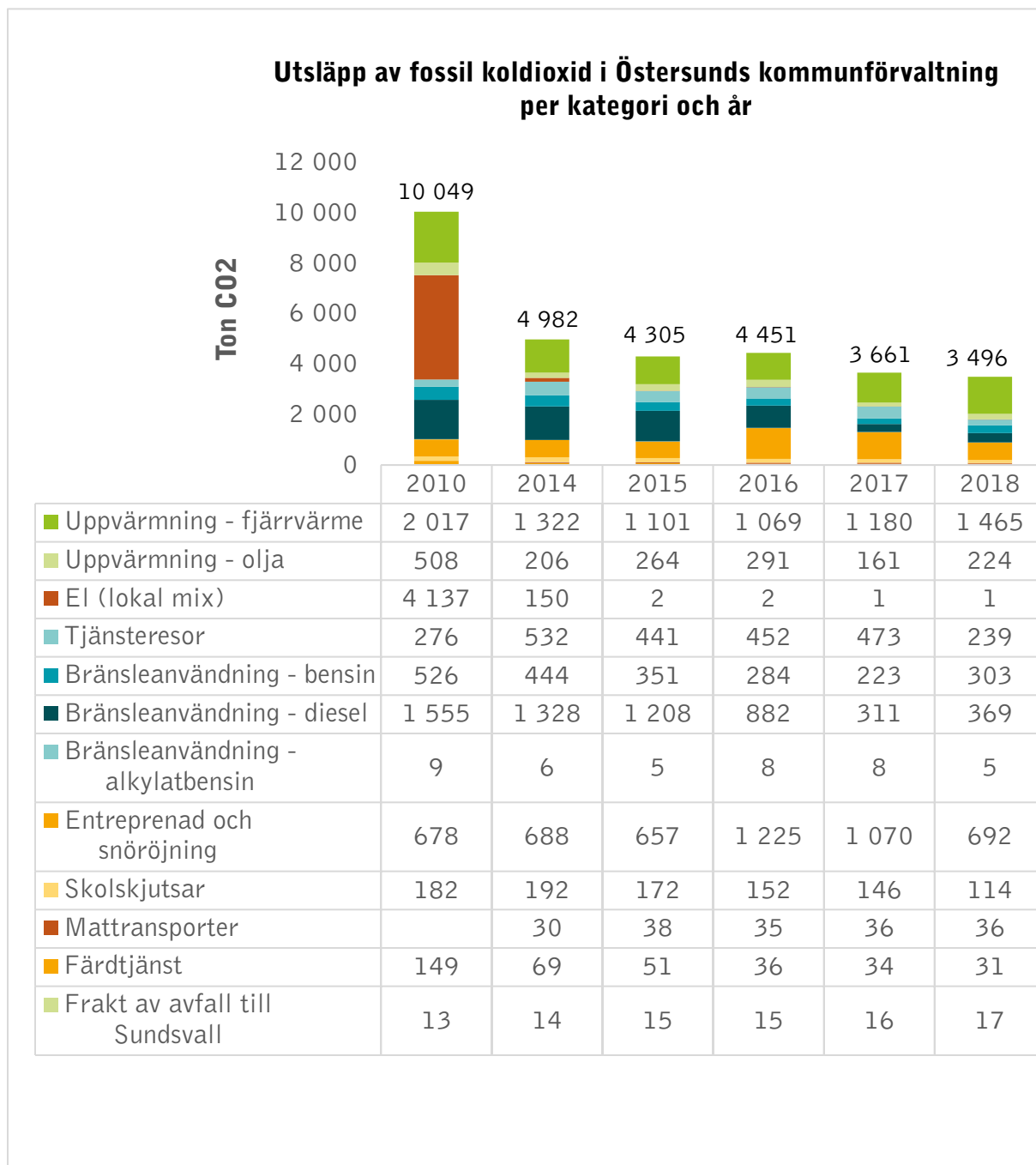

Figur 4. Utsläpp av växthusgaser per invånare och år i Östersunds kommun som geografisk enhet. Konsumtion av varor och resor i andra länder ingår ej.

Utsläpp av fossil koldioxid i Östersunds kommun som organisation

De fossila koldioxidutsläppen i kommunorganisationen har minskat med 65 procent eller cirka 6 500 ton koldioxid under perioden 2010 till 2018 (figur 5). Den största anledningen till minskningen beror på att kommunen från och med 2011 köper 100 procent förnybar el. Andra åtgärder som kommunen gjort är en pågående omställning av fordonsflottan till förnybara drivmedel, utfasning av olja för uppvärmning samt att skolskjutsar och färdtjänst upphandlas med viss andel förnybara drivmedel.

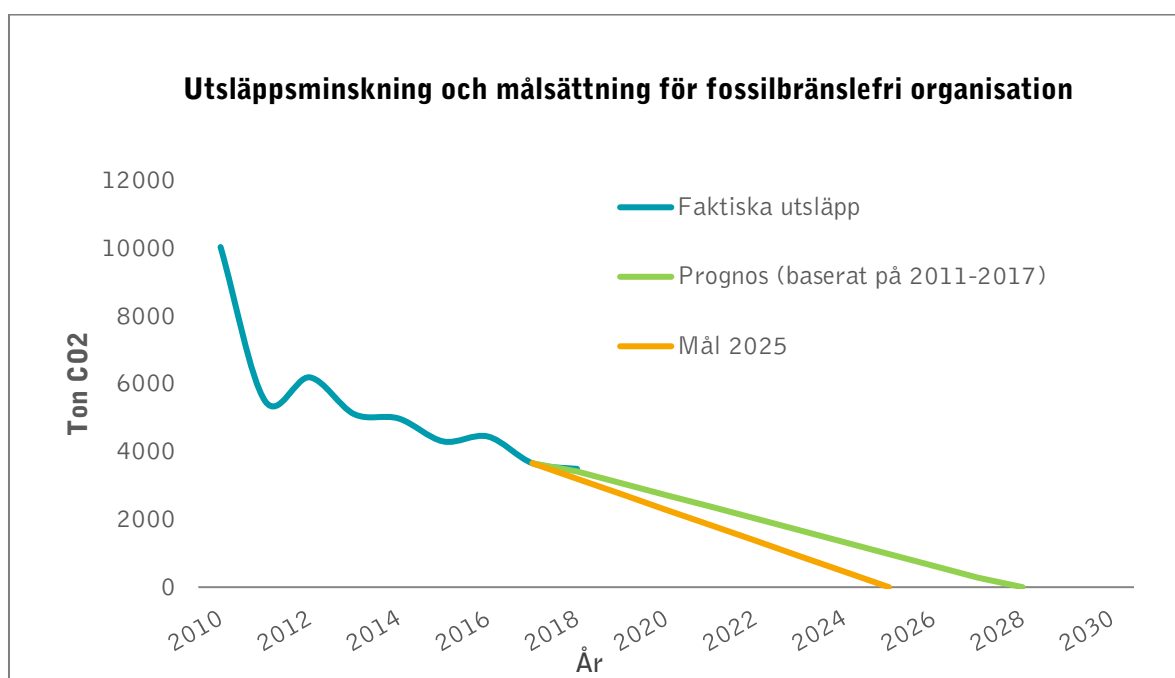
-65%

Figur 5. Utsläpp av fossil koldioxid i Östersunds kommun som organisation uppdelat per kategori och år.

Jämfört med 2017 har utsläppen minskat med 4,5 procent eller cirka 165 ton koldioxid 2018. En del i utsläppsminskningen är extern entreprenad såsom snöröjning och skolskjuts som till högre grad övergått från diesel till HVO mellan 2017 och 2018. Utsläppsminskningen mellan 2017 och 2018 beror även på att utsläppen från tjänsteresor näst intill halverats. Detta då antalet flygresor minskat samtidigt som medel från kommunens interna klimatväxling har investerats i fossilfritt flygbränsle som motsvarar en utsläppsminskning på 128 ton koldioxid jämfört med fossilt flygbränsle.

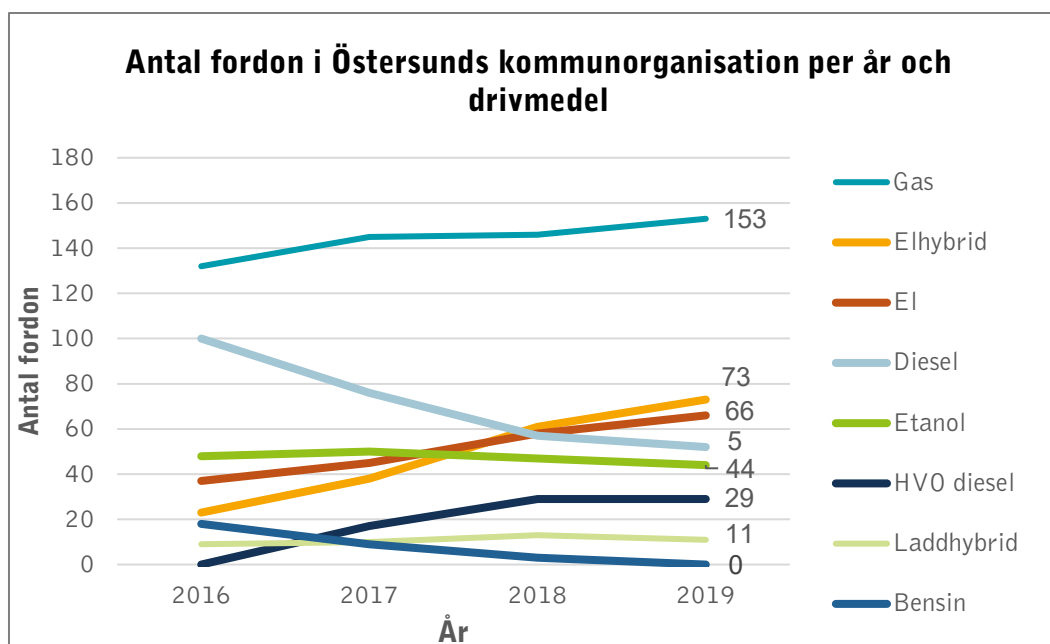
Med nuvarande takt på utsläppsminskningen kommer vi inte att nå målet om en fossilbränslefri kommunorganisation. Det krävs en minskning på 460 ton per år för att organisationen ska nå det skärpta målet om att bli fossilbränslefri till år 2025 (figur 6).

Figur 6. Faktiska utsläpp för kommunorganisationen 2010 – 2018 samt prognos för utsläppsminskning baserat på faktiska utsläpp 2011-2017 och målsättning om fossilbränslefri kommunorganisation år 2025.

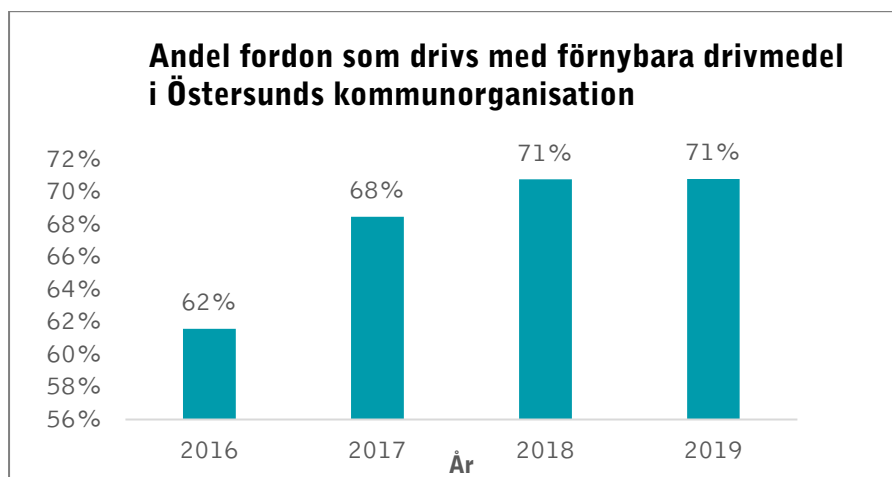
Fossilfri fordonsflotta

Kommunen arbetar för att ställa om till en fossilfri fordonsflotta. Kommunens verksamheter ska i första hand köpa gasbil eller elbil. I december 2019 fanns det 428 tjänstefordon (personbilar och lätta lastbilar under 3,5 ton) i den interna flottan, antalet har ökat med 14 fordon jämfört med föregående år och 61 sedan 2016. Antalet dieselmotorer som drivs av fossila bränslen minskar och bensinbilar har fasats ut helt under året (figur 7). Även etanolbilar och laddhybrider minskar något medan gasbilar, elbilar och elhybrider ökar.

Figur 7. Utvecklingen av antal fordon (upp till 3,5 ton) i Östersunds kommun som organisation per år och drivmedel.

Totalt drivs 71 procent av fordonen av förnybara drivmedel (figur 8), vilket är samma som föregående år. Även om antalet fordon som drivs med förnybara drivmedel har blivit fler så ökar inte andelen eftersom fordonstflottan blivit större. Antalet fordon har ökat med 9 mellan åren 2018-2019 och med 66 mellan 2015 och 2019. Det finns även 24 tunga fordon (över 3,5 ton) av dem drivs en av biogas och övriga av diesel och HVO.

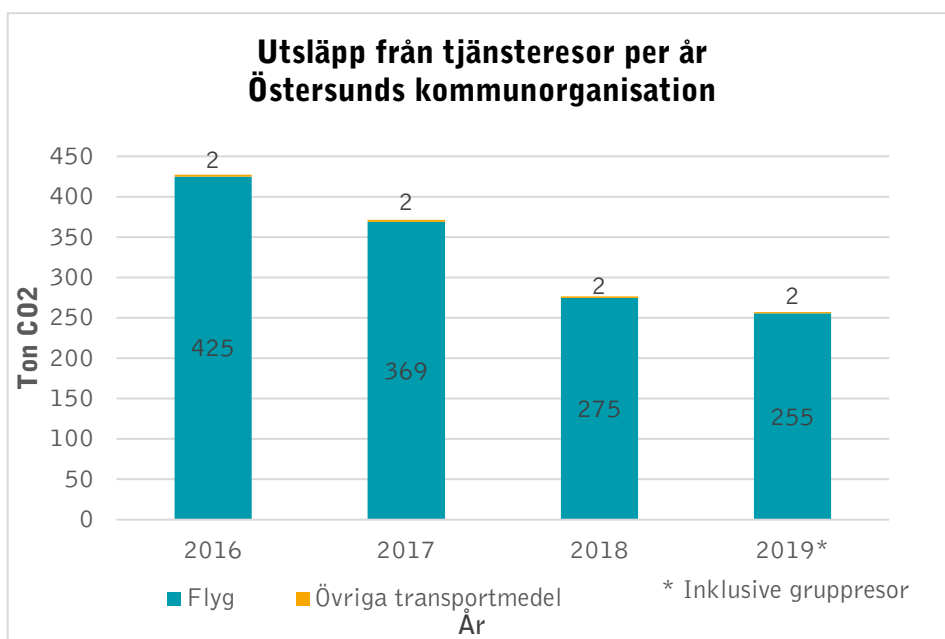
Figur 8. Andel personbilar och lätta lastbilar (under 3,5 ton) som drivs med förnybart bränsle i Östersunds kommun som organisation. Avser gas-, etanol-, el-, HVO- och laddhybridfordon.

Klimatväxling av tjänsteresor med flyg

I september 2017 införde Östersunds kommun klimatväxling, utifrån ett beslut från kommunfullmäktige. Klimatväxlingen innebär att alla kommunens tjänsteresor med flyg beläggs med en klimatavgift. Avgiften varierar beroende på resans längd. För enkel resa inom Sverige är avgiften 400 kronor, för enkel resa till ett land i Europa 800 kronor och för enkel resa till ett land

i övriga världen 1 600 kronor. Klimatväxlingsavgiften sätts in på ett konto för gröna investeringar och används sedan till att finansiera interna åtgärder som ska minska kommunorganisationens utsläpp av fossil koldioxid.

Resultaten visar att utsläppen från kommunala tjänsteresor minskar och att fördelningen av tjänsteresorna har förändrats efter införandet av klimatväxling. 2016 var koldioxidutsläppen från kommunens flygresor 425 ton, 2017 infördes klimatväxlingen och 2019 hade utsläppen sjunkit till 255 ton. Flygresorna har minskat med cirka 1000 enkla resor 2019 jämfört med 2017 och andelen flygresor i förhållande till tågresor har minskat från 40 procent till 23 procent (figur 9). Samtidigt har antalet tjänsteresor totalt ökat något.

Figur 9. Koldioxidutsläpp från tjänsteresor per år från Östersund som kommunorganisation.

2019 års klimatväxlingsåtgärd (baserat på flygresor 2018) användes till att köpa förnybart flygbränsle. Totalt köptes 25,5 ton Bio Jet A1 vilket beräknas minska utsläppen med 128 ton fossila koldioxidutsläpp. Resterande del av medlen användes till att köpa in 12 elcyklar och 1 eldriven lådcykel. En uppföljning av 2018 års klimatväxlingsåtgärd har sammanställts, då delades 19 elcyklar och 2 eldrivna lådcyklar ut till förvaltningarna. Totalt har 419 personer tillgång till att använda elcyklarna. Elcyklarna har cyklats cirka 4 250 km och användarna uppskattar att cirka 60 procent av den sträckan har ersatt bilresor.

Mål 2. Energiförbrukning

Energiförbrukningen ska minska med 20 % till 2030 jämfört 2010

Mål 2 innebär att Östersunds kommun som geografiskt område och som organisation ska ha minskat sin energiförbrukning med 20 procent år 2030 jämfört med år 2010. Resultaten nedan visar på hur kommunens energiförbrukning har förändrats i förhållande till år 2010 och till föregående redovisat år, 2017. Resultaten redovisas separat för kommunen som geografiskt område och som kommunorganisation.

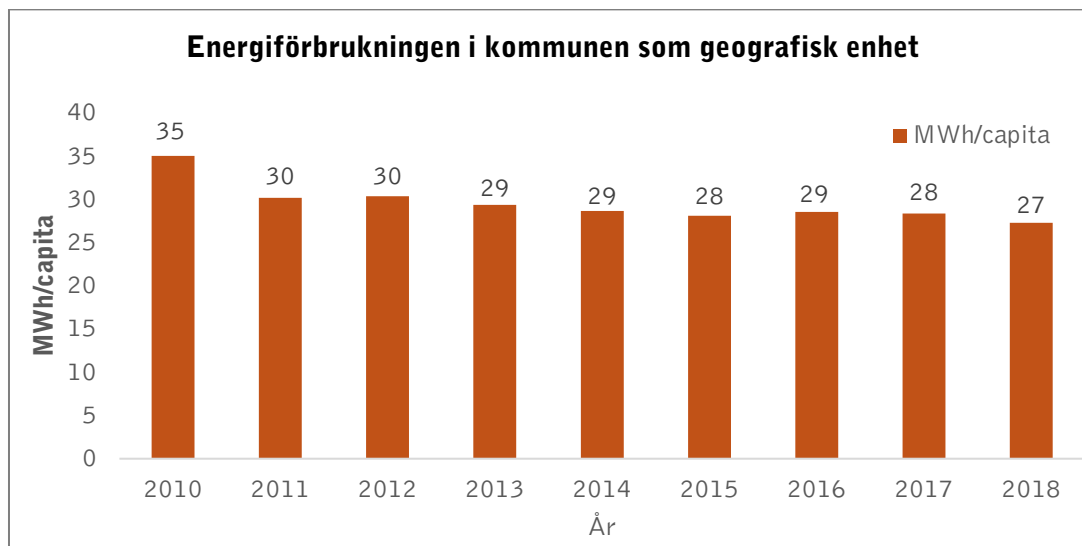
Energiförbrukningen i Östersunds kommun som geografiskt område

Energiförbrukningen omfattar den energi som används till transporter samt el- och värmeproduktion. I den geografiska kommunen har energiförbrukningen i MWh per invånare minskat med 22 procent från 2010 till 2018 och uppgår till 27 MWh per invånare (figur 10). Energiförbrukningen fördelas mellan sektorerna transporter och arbetsmaskiner (33 %), el (34 %) och uppvärmning (33 %) (figur 11).

-22%

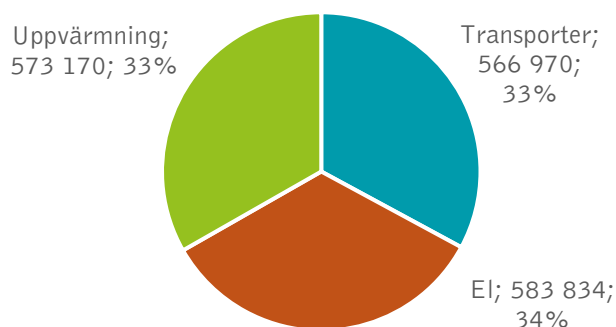
Totalt har energiförbrukningen minskat med drygt 356 000 MWh mellan 2010 och 2018, vilket motsvarar 17 procent. Det är framförallt användningen av träbränsle till fjärrvärme, el, bensin, diesel och torv som har minskat. Användningen av HVO, RME, flyg och ED95 har däremot ökat. Ökningen av HVO och RME har till stor del ersatt minskningen av diesel. I tabell 1 går det att se en mer detaljerad bild av energiförbrukningen.

Mellan 2017 och 2018 minskade den faktiska energiförbrukningen med omkring 3 procent då energiförbrukningen för flyg minskat.

Figur 10. Energiförbrukningen i Östersunds kommun som geografiskt område per invånare och år.

Energiförbrukning (MWh) per sektor i Östersunds kommun som geografiskt område

Figur 11. Energiförbrukning (MWh) per sektor i Östersunds kommun som geografiskt område 2018

Tabell 1. Energiförbrukning (MWh) i Östersunds kommun som geografiskt område.

Energi (MWh) – uppföljning varje år	2010	2018
E85	6 889	0**
ED95	704	1 609
Biogas	3 712	4 130
RME	0	19 245*
HVO	0	86 351*
Etanol	0	6 306*
Bensin	275 910	184 801
Diesel	324 155	250 025
E01	25 316	21 671
E02-5	58 573	5 348
El	648 547	583 834
Flyg	10 322	14 504
Kol	0	0
Torv	50 174	42 052
Gasol	sekretess	sekretess
Biogas till fjärrvärme	2 825	807
Träbränsle fjärrvärme	673 074	503 292
Summa	2 080 202	1 723 974
Antal invånare	59 416	63 227

* Från 2016 plockas den förnybara andelen ut ur diesel och bensin och redovisas separat.

**Från 2017 separeras mängden bensin och etanol och finns redovisade under respektive kategori.

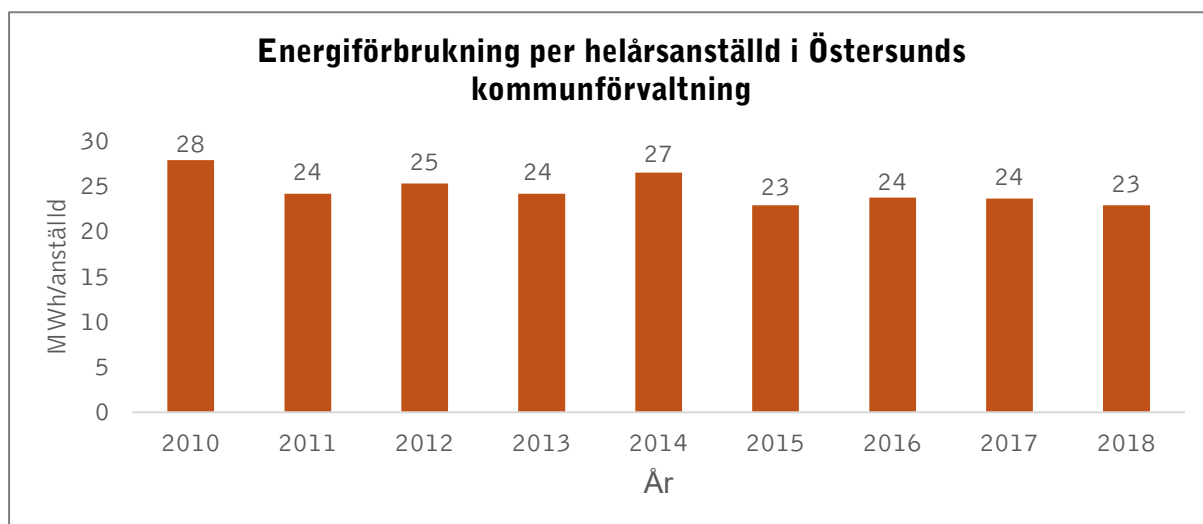
Energiförbrukning i Östersunds kommun som organisation

Från och med 2016 års uppföljning av energiförbrukningen redovisas energiförbrukningen per anställd för att ta hänsyn till organisationens storlek. Energianvändning omfattar den energi som används till transporter samt el- och värmeproduktion.

-18%

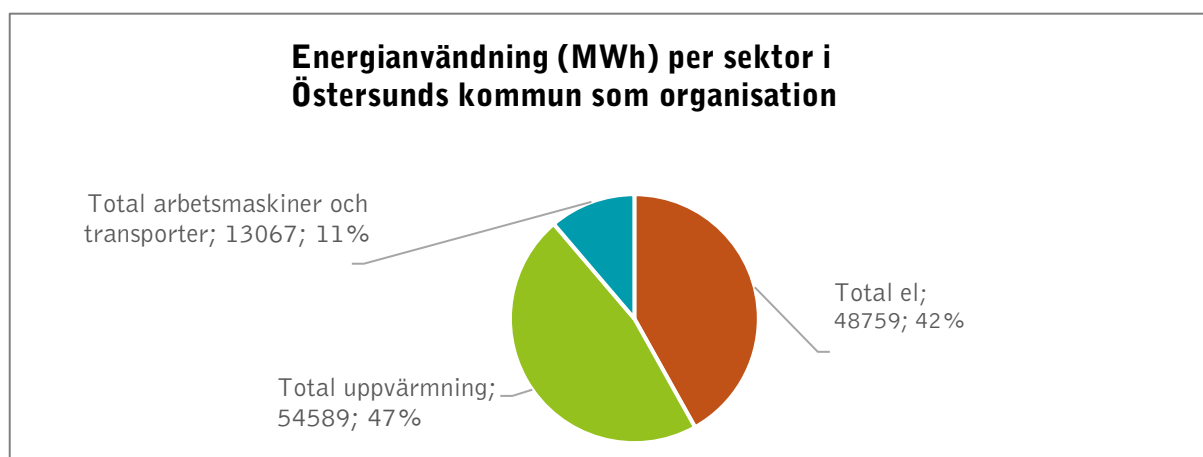
Energianvändningen per helårsanställd i kommunorganisationen har minskat med 18 procent från 2010 till 2018 och uppgår till 23 MWh per anställd (figur 12). Den största minskningen skedde mellan 2010 och 2011, sedan har energiförbrukningen per anställd stått relativt stilla på 23 - 25 MWh, med undantag för 2014. Det är framförallt användningen av eldningsolja, el, bensin och diesel som har minskat.

Mellan 2017 och 2018 har energiförbrukningen minskat med omkring 3500 MWh, vilket motsvarar cirka 3 procent. Det är tack vare en minskning av fjärrvärmeanvändning, extern entreprenad, skolskjutsar och tjänsteresor med flyg. Se figur 13 för fördelning av energianvändningen per sektor och tabell 2 för energiförbrukningen i Östersunds kommun som organisation.

Figur 12. Energiförbrukning per helårsanställd i Östersunds kommunförvaltning

Figur 13. Energianvändning (MWh) per sektor i Östersunds kommun som organisation 2018

Tabell 2. Energiförbrukning (MWh) i Östersunds kommun som organisation

Energi (MWh) – uppföljning varje år	2010	2018
Elleveranser	54 437	48 759
Leveranser E01	1 880	672
Flis/Pellets	3 798	3 400
Fjärrvärme	49 646	50 517
Bilavtal	357	328
Bensin	2 098	1 230
Diesel	6 294	1 423
HVO	X	4585*
RME	X	9*
Etanol	X	0*
Biogas	601	588
Alkylat-bensin	34	23
Elbil	1**	44**
Flyg	887	988
Tåg	70	98
Buss	0,49	0
Arlanda Express	0,48	2,62
Flygbuss	1	0
Taxi	13	23
Hyrbil	23	30
Färdtjänst	735	481
Skolskjutsar	738	476
Externa entreprenörer	2 744	2 669
Frakt av avfall till Sundsvall	56	73
Mattransporter	X	39
Summa	124 412	116 415
Antal helårsanställda	4 447	5 105

Kollektivtrafiken som körs av Vy och Länstrafiken har tagits bort sedan 2016 års miljöredovisning eftersom det inte är en del av den kommunala verksamheten.

* Från och med år 2016 plockas den förnybara andelen ut ur diesel och bensin och redovisas separat.

** Elbilars förbrukning räknas inte med i totalen eftersom de finns med under elleveranser. Schablonvärden har använts för att redovisa elbilars förbrukning och uppskattningsvis går varje elbil 500 mil/år och förbrukar 1,5 kWh/mil

Mål 3. Giftfri miljö

Kommunen ska i all verksamhet sträva mot en giftfri miljö. Giftiga kemikalier i förskolor och skolor ska vara utfasade till 2020

Arbetet för att nå en giftfri förskola och skola fortsätter. Vid uppföljningen har 80 procent av förskolorna fasat ut angivna produkter såsom leksaker, utrustning och inventarier.

-80%

Under året har man bytt ytskikt på kommunens förskolor och även bytt lekmaterial, utrustning och inventarier på kommunens förskolor. Utfasningen har gått bra för merparten av förskolorna. Men ännu återstår några inventarier att rensa ut, till exempel soffor och stora golvmattor.

Kommunen har tagit fram en gemensam prioritering för utrensning av farliga produkter. Det har genomförts interna miljörevisioner på samtliga förskolor, fokus har varit med inriktning mot kemikalier. Vid årets uppföljning fanns 443 kemikalier att riskbedöma, så arbetet med riskbedömningarna fortsätter.

En kemikalieinstruktion för Barn- och utbildningsförvaltningen håller på att arbetas fram för att tydliggöra kemikaliernas livscykel i verksamheterna. Detta omfattar allt från inköp, förvaring, hantering, till avfall för att kunna säkerställa en riskfri hantering och arbetsmiljö.

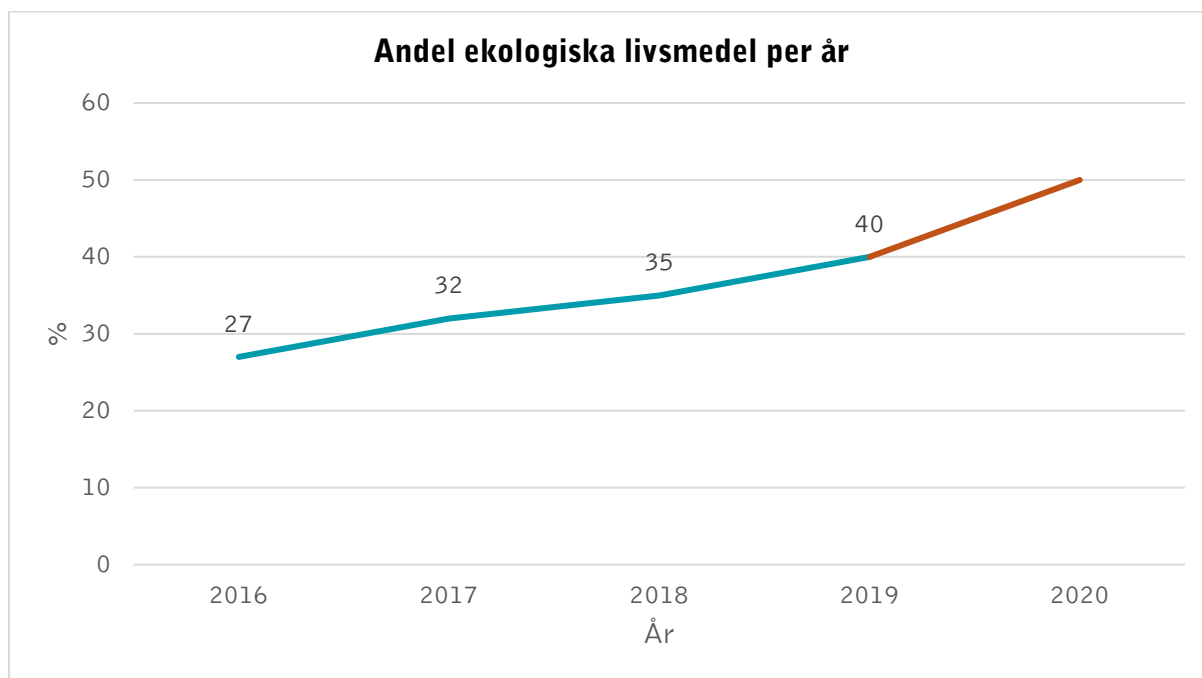

Mål 4. Ekologiska livsmedel

Av de livsmedel som kommunen köper in ska minst 50 procent vara ekologiska 2020

40%

Kommunens mål är att 50 procent av inköpta livsmedel i den kommunala verksamheten skall vara ekologisk till 2020. Andelen ökar och resultatet för 2019 är 40 procent (figur 14).

Figur 14. Andel ekologiska livsmedel inköpta i kommunala förvaltningen per år i procent. Den röda linjen illustrerar hur fortsatta utvecklingen behöver vara för att nå målet om 50% ekologiska livsmedel.

Mål 5. Hållbart Östersund

Kommunen skapar förutsättningar för ett Östersund som är ekologiskt hållbart

Kommunen som organisation arbetar aktivt för att skapa förutsättningar för ett ekologiskt hållbart Östersund. Detta sker på flera plan i verksamheten och rör till exempel områden som vattenkvalitet, förorenad mark, cykeltrafik och fossilbränslefria fordon. Nedan följer exempel på arbeten som gjorts under år 2019.

Vattenkvalitet

Östersunds kommun har fått ett nytt vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter under 2019, för sjön Näkten, som nyttjas som allmän vattentäkt av både Östersunds och Bergs kommun. Dessutom har vattenskyddsområdena för Häggenås och Tandsbyn reviderats för att uppfylla nuvarande lagstiftning. Det innebär att alla allmänna vattentäkter inom Östersunds kommun nu har vattenskyddsområde!

Enheten Miljö och hälsa i Östersunds kommun har under året följt upp 95 enskilda avlopp som noterats som felaktiga i samband med slamtömning, åtgärdskrav ställdes på cirka 80 stycken.

Förorenad mark

Inom kommunen finns ett antal kända, större områden med föroreningar. Inom några av dessa, till exempel bostadsprojektet på Storsjö strand, pågår arbetet med saneringar. Kommunen prioriterar undersökningar och saneringar av områden som riskerar att kontaminera Storsjön eftersom den är dricksvattentäkt för över 50 000 människor. Kommunen har inlett arbetet med att genomföra ansvarsutredningar för verksamheter som misstänks kunna ge upphov till föroreningar.

Ansvarsutredningarna kan resultera i föreläggande om att genomföra undersökningar. I vissa fall kan saknas ansvarig, det kan då bli fråga om att söka statliga bidrag för undersökning och eventuell sanering. Arbetet med uppföljning av äldre verksamheter kommer att pågå under ett antal år.

Kemikalier

Samhällsbyggnad, miljö och hälsa har under våren 2019 deltagit i den nationella tillsynsinsatsen farliga ämnen i varor i handeln. Varor som innehåller biocider och varor som kan innehålla farliga ämnen ha granskats. Målet var att öka kunskapen kring vilka regler som gäller för de som säljer biocidbehandlade produkter och produkter som innehåller särskilt farliga ämnen.

Tillsynsinsatsens mål var att säkerställa så att butiker/företag som säljer de ovannämnda produkterna har rätt märkning på produkten, och att ämnet är godkänt för just den typen av produkt. Tillsynen kunde leda till åtgärder så som informationsplikt alternativt att varan inte får säljas. Butiken/företaget ska veta vad deras varor innehåller och om det är skadligt för människors hälsa eller miljön.

Resultatet av tillsynsinsatsen har redovisats till Kemikalieinspektionen, som i sin tur redovisar det vidare till ett EU-gemensamt projekt som också granskar behandlade varor inom EU. I slutet av 2020 kommer det EU-gemensamma projektet att släppa en slutgiltig rapport för tillsyn av behandlade varor inom EU-området.

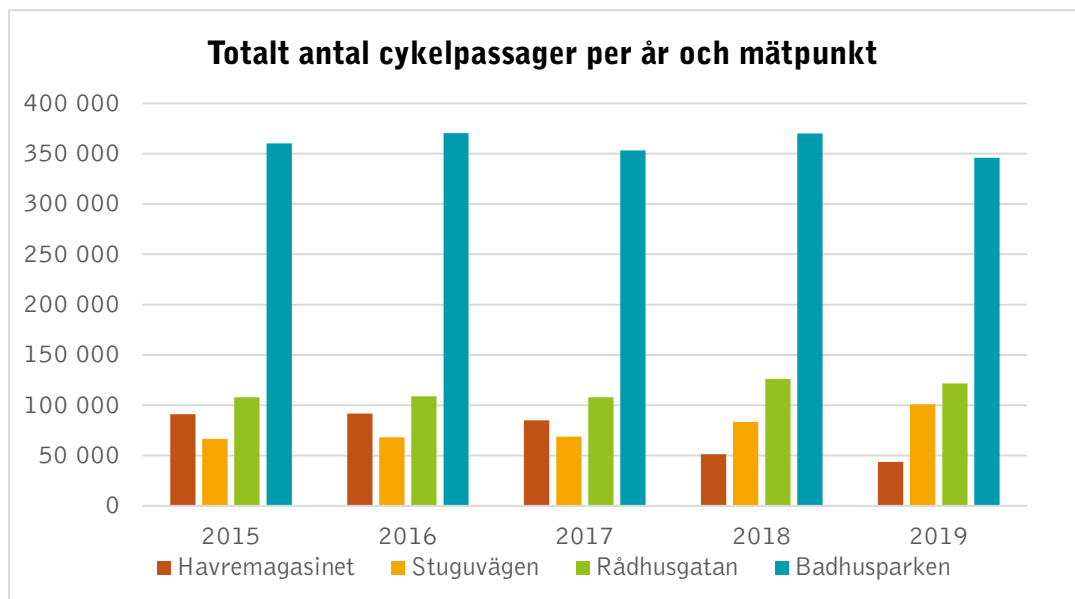
Under hösten 2019 har tillsyn bedrivits enligt tillsynsplan på jordbruk och anmälnings- och tillståndspliktiga anläggningar i kommunen. Vid tillsynsbesöken har förvaring och hantering av kemikalier granskats. På ett urval av anläggningarna har även rutiner för inköp och kemikalieförteckningar granskats.

Cykling i Östersunds kommun

Kommunen bygger löpande ut och underhåller cykelvägnätet för att möjliggöra för kommuninvånarna att transportera sig fossilbränslefritt. I Östersund mäts passerande cyklister med radarmätare vid fyra platser, detta går att följa via kommunens webbplats, se www.ostersund.se/cykelmatning. Under 2019 passerade cirka 346 100 cyklister i Badhusparken. Cykeltrafiken har minskat med 6,5 procent jämfört med 2018, som hade en ovanligt bra sommar. Cykeltrafiken varierar mellan åren då den är mycket väderberoende, de första fyra månaderna 2019 visade på ett bättre resultat än 2018, medan andra tertial var normal och tredje tertial var mycket sämre. Under året har det också förekommit driftstopp vid mätpunkten vilket påverkar resultatets säkerhet. Sedan 2012, då mätningen startade, har antalet cykelpassager ökat med 3,7 procent.

Totalt passerade cirka 612 400 cyklister samtliga fyra mätpunkter 2019. Vid mätpunkten Havremagasinet syns det en nedgång i antalet passager de senaste två åren eftersom det har skett

en överflyttning av cykeltrafiken till Trondheimsvägen, cykelpassagera registreras därför inte i statistiken längre vilket påverkar totalen negativt. Samtidigt har det skett en tydlig uppgång i antal passager vid mätpunkterna Rådhusgatan och Stuguvägen de senaste två åren som delvis kompenserar för detta (figur 15).

Figur 15. Totalt antal cykelpassager per år och mätpunkt.

Cykelvägnät

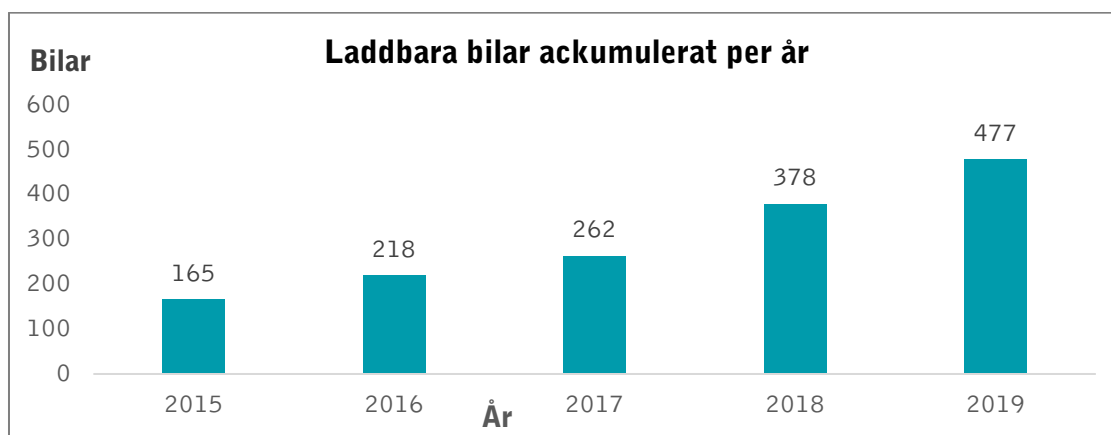
Den totala längden på det kommunala cykelvägnätet, vilket inkluderar Östersund, Brunflo och Lit, var cirka 150 kilometer i slutet av 2019, utöver det finns även 7,7 km cykelfält. Under året har cirka 1,1 km cykelväg byggts om på Genvägen, Tavelbäcksvägen, västra sidan av Lillsjön och i Fjällmon.

Laddinfrastruktur och elfordon

Östersunds kommun ligger på tredje plats bland Sveriges kommuner när det gäller flest antal laddstationer och utbyggnaden av laddinfrastruktur fortsätter. I december 2019 fanns det totalt 208 laddpunkter fördelade på 60 laddstationer i Östersunds kommun, det är en ökning med 22 laddpunkter (12procent) jämfört med föregående år. Det finns fyra snabbladdstationer och den senaste öppnade under hösten 2019 vid McDonalds i Lilllänge.

Tillgänglig laddinfrastruktur är en förutsättning för utvecklingen av eltrafiken och antalet laddbara bilar i Östersunds kommun fortsätter att öka. I december 2018 fanns det 477 laddbara bilar (rena elbilar och laddhybrider) i kommunen (figur 16). Det är en ökning med 99 bilar (26 procent) jämfört med föregående år. 48 procent av bilarna är rena elbilar och 52 procent är laddhybrider. 60 procent av fordonen ägs av organisationer och företag, resterande 40 procent ägs av privatpersoner.

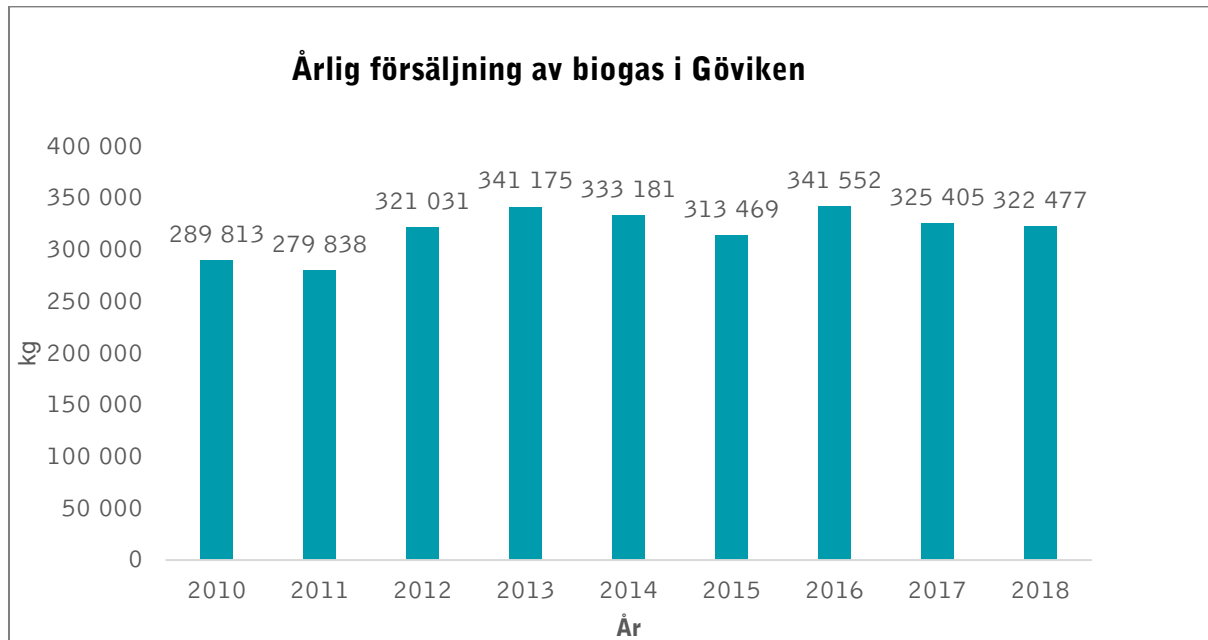

Figur 16. Antal laddbara fordon i Östersunds kommun som geografiskt område per år (Källa: Power Circle, ELIS)

Försäljning av biogas

Kommunens försäljning av biogas som fordonsgas från avloppsreningsverket har minskat något mellan 2017 och 2018, men har legat relativt stabilt de senaste åren (figur 17). Biogas möjliggör för kommuninvånare, företag och organisationer att ställa om till en fossilfri fordonsflotta. Kommunen har personbilar och sopbilar som drivs av biogas. Antalet biogasfordon i Östersunds kommun var 276 år 2018.

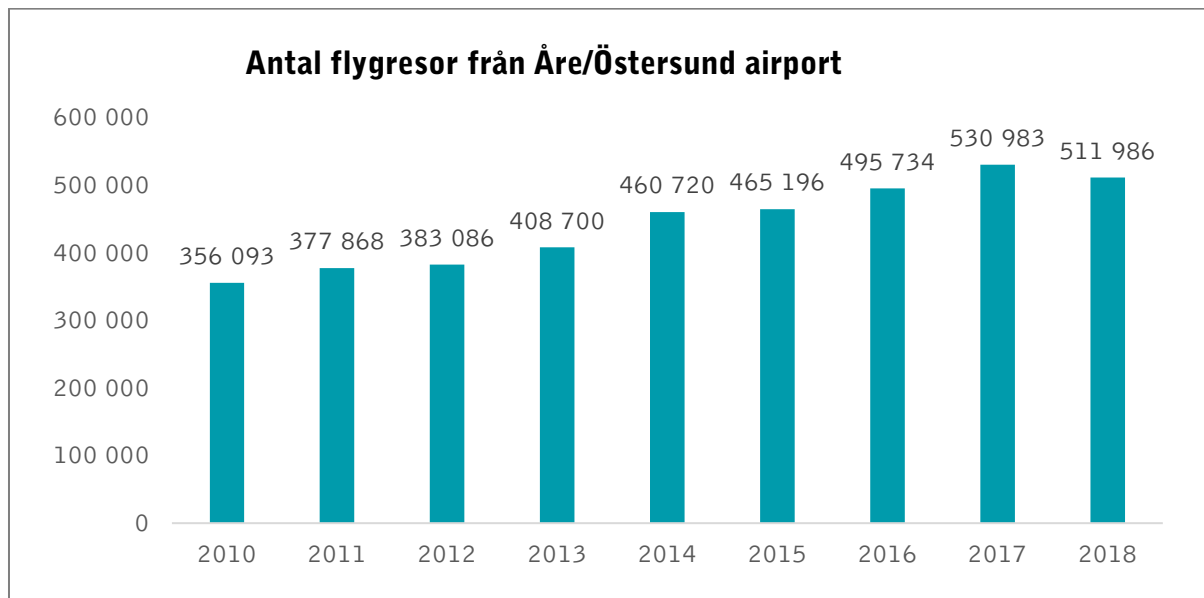

Figur 17. Försäljning av biogas (kg) till fordon i Göviken per år.

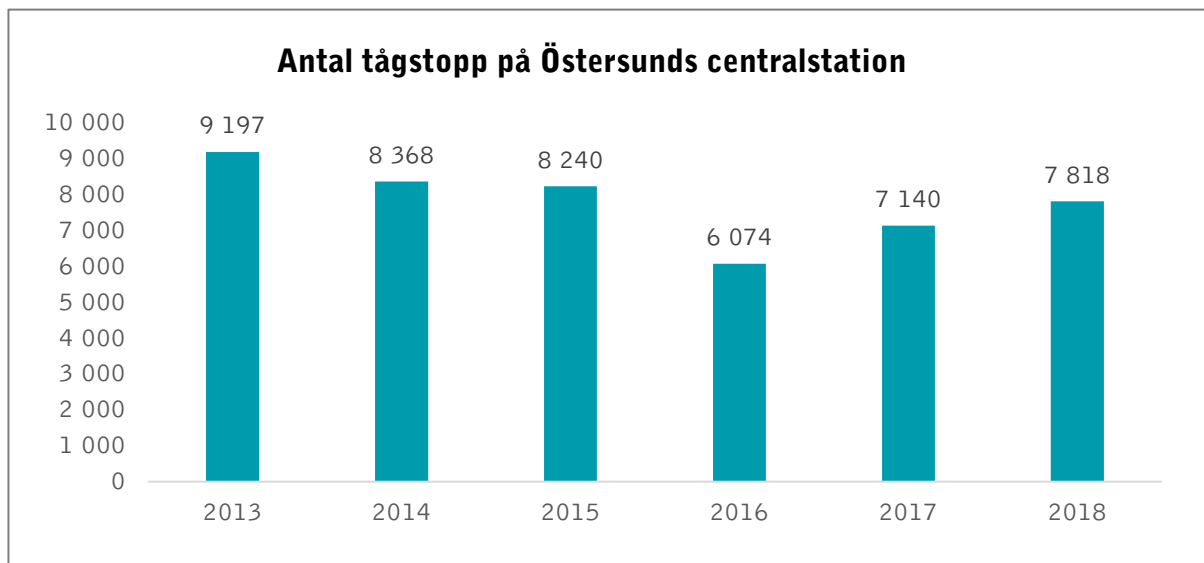

Resor med flyg och tåg

Antalet resor med flyg till och från Östersunds flygplats har minskat (figur 18) mellan 2017 och 2018, medan antalet tågstopp vid Östersunds Central har ökat (figur 19).

Figur 18. Resor med flyg per år till och från Åre/Östersund airport

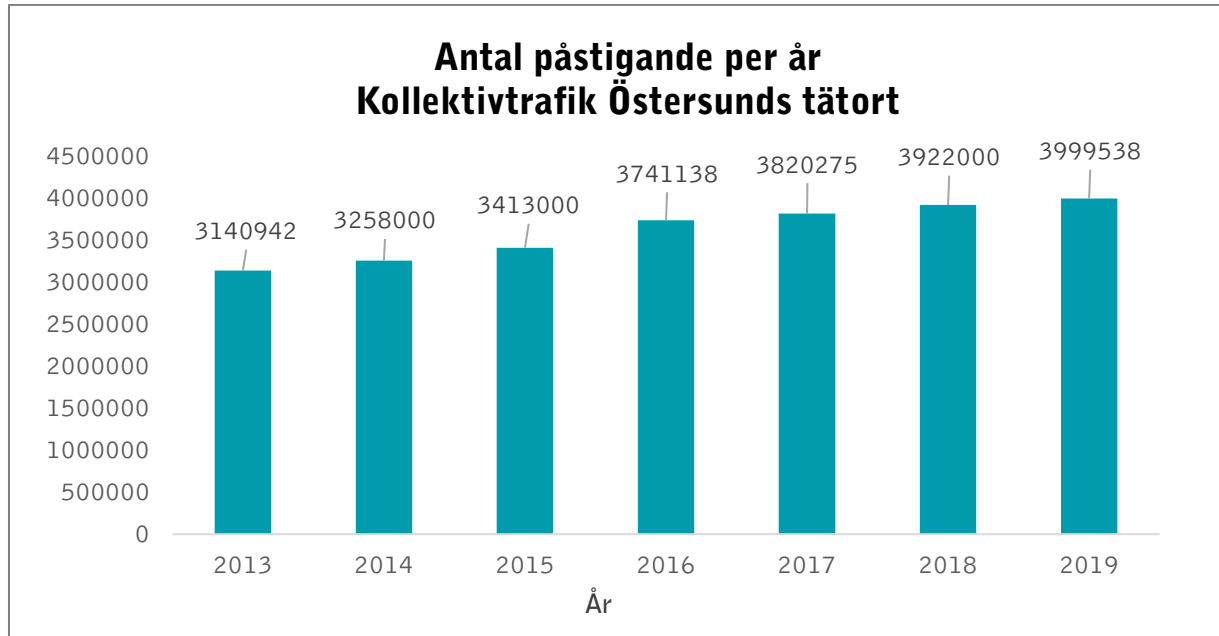

Figur 19. Resor med tåg per år till och från Östersunds centralstation

Resor med kollektivtrafik

Den positiva trenden att fler åker med Stadsbussarna fortsätter under 2018 och 2019 (figur 20). Gratis busskort för barn- och ungdomar infördes 2015 och har fortsatt sedan dess.

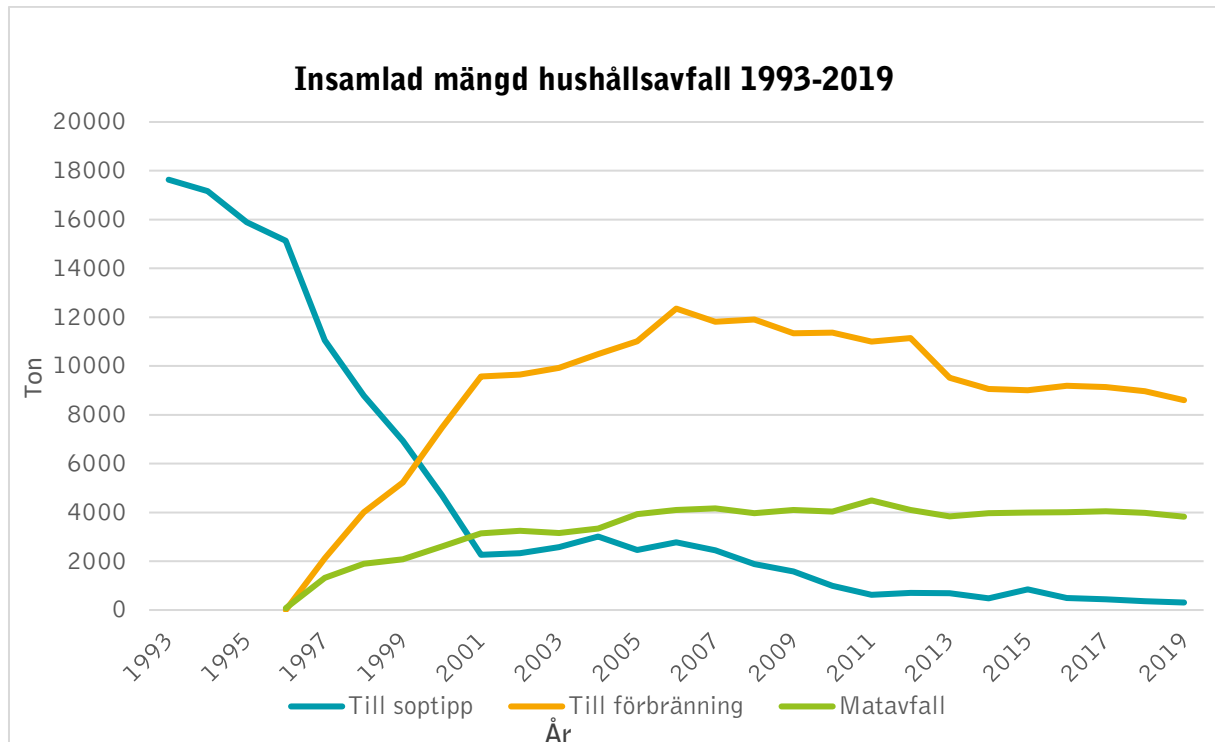
Figur 20. Antal kollektivtrafikresenärer i Östersunds kommun

Hushållsavfall

Kommunen ansvarar för insamling av hushållsavfallet i Östersunds kommun, brännbart, kompost och deponi/restavfall. För att minska miljöpåverkan är det av vikt att öka sorteringsgraden och återvinningen av material och resurser (figur 21). Därför arbetar kommunen med informationsåtgärder och med att skapa möjligheter för sortering och kvittblivning.

Kommunen har under 2019 tagit fram ett program och en strategi om förebyggande och hantering av avfall för Östersunds kommun. Strategin är utgångspunkten för kommunens nämnder när de ska formulera mål och för kommunfullmäktige när de ska upprätta handlingsplaner. I strategin finns en bilaga med förslag på aktiviteter att arbeta med för kommunens verksamheter.

Figur 21. Insamlad mängd hushållsavfall 1993-2019

Goda exempel på resultat 2019

Under 2019 har Östersunds kommun arbetat miljö- och klimatfrämjande på olika fronter. Nedan kan ses resultat för olika projekt och aktiviteter som utförts.

Vintertramparna

Säsongen 2018/2019 antogs 100 personer i den tionde upplagan av Vintertramparna. Vintertramparna är ett projekt som främjar pendlingsresor med cykel under vintersäsongen. Deltagarna utrustas med reflexväst, hjälm, belysning och dubbdäck till cykeln för att kunna cykla säkert. Genom att delta i projektet åtar sig deltagarna att cykla minst 60 procent av sina resor till och från jobbet samt att använda cykelhjälm under projekttiden.

Under säsongen 2018/2019, det vill säga den 1 december 2018 till den 30 april 2019, har bilresor till och från jobbet ersatts med cykling, motsvarande utsläpp på cirka 5 ton koldioxid¹.

Hjälmanvändningen har ökat från att 62% av deltagarna alltid eller oftast använt hjälm innan de deltog i projektet till 93% under projekttiden. I genomsnitt har varje deltagare cyklat 68% av resorna till och från jobbet och omkring 500 kilometer under projektets gång.

Totalt sett har cirka 1 000 personer vintertrampat under de tio säsonger som varit och tillsammans har de cyklat över 470 000 km, vilket motsvarar mer än tio varv runt jordklotet. Under alla tio säsonger har målet att cykla mer än 60% av resorna till och från jobbet uppnåtts, i genomsnitt har deltagarna cyklat 69% av resorna till och från jobbet.

Elbussar

Östersunds kommun har beviljats projektmedel från Stadsmiljöavtalet, vilket har gått till en elbusslinje och signalprioritering för bussar.

I kommunen byggdes laddstationer för elbussar och det inrättades en 14 kilometer lång elbusslinje. Idag trafikerar sex elbussar på elbusslinjen, som går mellan Torvalla och Brittsbo och benämns som linje 6. Omkring 1 miljon personer åker på linjen varje år, vilket är nästan en fjärdedel av antalet påstigande i Östersunds stadsbusstrafik.

Under 2019 har signalprioritering för bussar införts vid Gränsgatan/Kyrkgatan och vid Samuel Permans gata/Rådhusgatan.

¹ Beräknat utifrån Naturvårdsverkets guide kring minskad klimatpåverkan genom cyklingsåtgärder. (0,144 kg CO₂/km) <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/bidrag-och-ersattning/bidrag/klimatklivet/191016-vagledning-klimatinvesteringar-cykelatgarder.pdf>

Fossilfria investeringar och gröna obligationer

I Östersunds kommun som organisation bidrar lån och investeringar till en snabbare omställning och ett hållbart samhälle. Det sker bland annat genom att gröna obligationer ges ut. Gröna obligationer syftar till att finansiera miljöinriktade investeringsprojekt.

Under 2017 gav Östersunds kommun ut sin första gröna obligation och i september 2019 gavs den andra ut. Kommunens gröna obligationer finansierar framförallt produktion av förnybar energi, energieffektiva lokaler och bostäder samt hållbara transporter. Idag är andelen gröna obligationer 42 procent av kommunkoncernens lån via obligationsprogram.

Östersunds kommun arbetar även aktivt med att avveckla sina fossila kapitalplaceringar, vilket har lett till att 98 procent av kommunens kapitalplaceringar idag är fossilfria. Gröna obligationer utgör omkring 16 procent av kommunens ränteplaceringar i pensionsmedelsförvaltningen.

Eflyg och drönare

Under 2019 genomfördes en förstudie om möjligheten att etablera en testarena för elflyg och autonoma luftfarkoster. Förstudien utfördes med stöd av Interreg. Resultatet av förstudien visade att det finns goda förutsättningar för en testarena, vilket har lett till att projektet "Green Flyway", som har beviljats stöd från Interreg och regionala 1.1 medel. Östersunds kommun är tillsammans med Rörös kommun projektägare.

Målet med projektet Green Flyway är bland annat att skapa en internationell testarena för elflyg och autonoma drönare och utreda luftrumskontroll för autonoma fordon. Flygplatsen i Östersund ska även anpassas för eldrift och projektet ska verka för att utveckla elflyglinjer. Green Flyway startades 2019 och pågår till 2022.

Läs mer om
Green Flyway: www.greenflyway.com

Norrlands första gastankstation

Inom ramen för projektet Green Highway drevs under 2018 frågan om etablering av gastankstationer. Som ett resultat av detta har Gasum under 2019 etablerat Norrlands första tankstation för flytande gas i Torvalla. Det går att tanka både flytande och komprimerad gas på tankstationen.

Expresscykelvägar

Utöver de expresscykelvägar som finns vid Trondheimsvägen och på Brunflovägen så färdigställdes under 2019 expresscykelvägarna i Dalhemsparken och på Genvägen.

Koldioxidbudget

Uppsala Universitet och Ramboll har tagit fram en koldioxidbudget för Östersunds kommun som visar hur mycket utsläppen behöver minska i Östersund för att kommunen ska klara Parisavtalet.

Fossilfritt flygbränsle

Jämtkraft AB deltar tillsammans med IVL Svenska Miljöinstitutet, Chalmers och Lunds universitet i ett forskningsprojekt som syftar till att utreda om det går att starta storskalig produktion av fossilfritt flygbränsle. Koldioxid ska samlas upp från kraftvärmeverket i Lugnvik i Östersund och blandas med vätgas för framställning av flygbränsle. Den vätgas som behövs för processen ska produceras från förnybar el.

Klimatsmart beslut

Jämtkraft AB har beslutat att ersätta torveldning med eldning av grenar och toppar vid kraftvärmeverket i Lugnvik. Därmed kommer de fossila koldioxidutsläppen i Östersund att minska med omkring 20 000 ton årligen. Jämtkraft AB kommer inte att bryta mer torv, men använder den som finns i lager under vintern 2020 -2021.

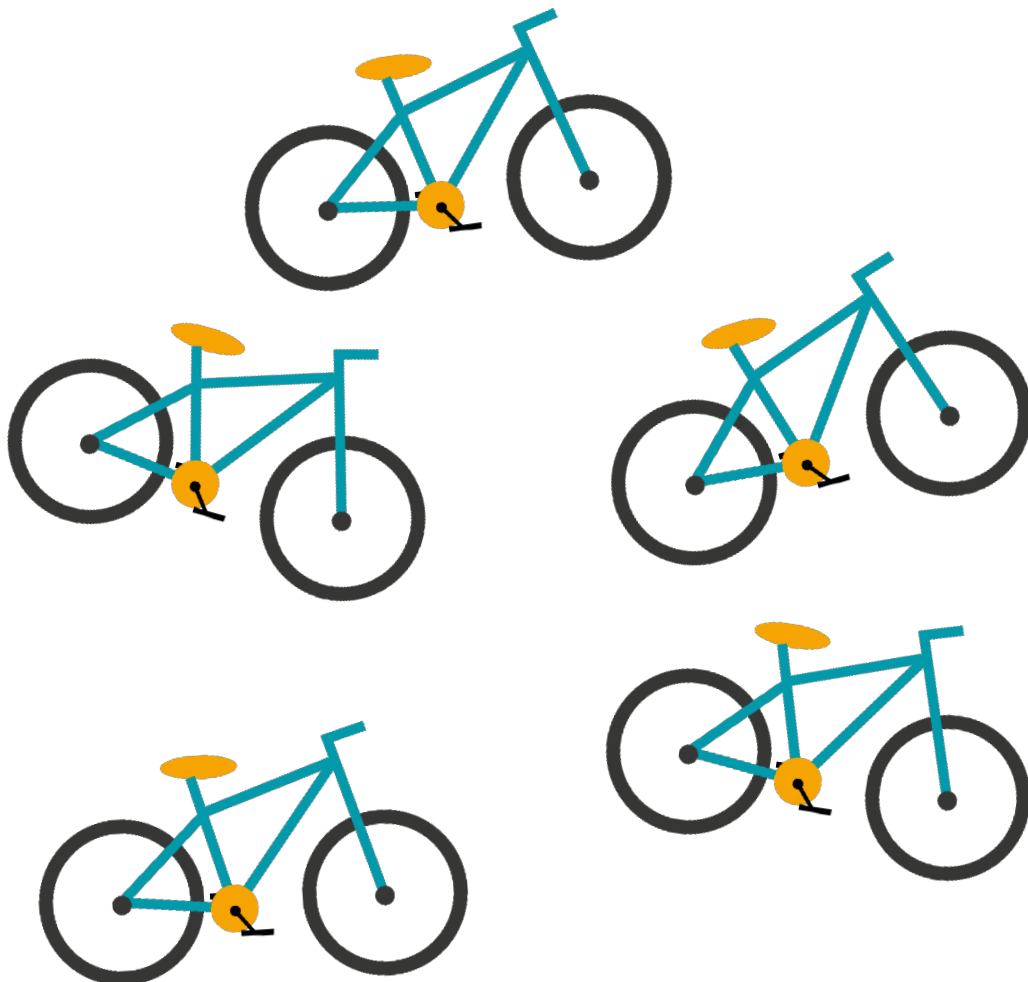

Fossilfritt VM

Under 2019 arrangerades VM i skidskytte i Östersund. Arrangören Biathlon Events AB samverkade med Östersunds kommun, Länsstyrelsen och Regionen med ambitionen att arrangera ett världsmästerskap med så liten klimatpåverkan som möjligt. Det omfattade åtgärder som elbuss-shuttle, samåkning via appen Freelway, cykelparkeringar, hållbar mat, kommunikation med mera. Arrangemanget blev utsett till Årets svenska Idrottsevenemang och hållbarhetsarbetet var en del av motiveringen.

Kommunvelometern

Under 2019 deltog Östersund för sjunde gången i Kommunvelometern. Östersunds kommun får totalt 61,5 poäng av 90 möjliga och placerar sig på plats 14 av 45 deltagande kommuner. Östersund får full pott inom delområdet informations- och marknadsföringsåtgärder samt inom cykelpolitik vilket visar att cykel frågan bedrivs strategiskt och är tydligt förankrad politiskt. Östersund investerar dock mindre än snittet i både infrastruktur och information.

Miljöpris

Östersunds kommun delar varje år ut ett miljöpris på 10 000 kronor till företag, privatpersoner, organisationer eller andra som gjort en insats för hållbar utveckling i Östersunds kommun. Miljöpriset 2019 gick till Jämtkraft AB.

Motivering:

”Jämtkraft är motor för miljö- och klimatarbetet i regionen och är viktiga för att Östersund ska bli fossilbränslefritt

Jämtkraft jobbar för att minska beroendet av fossilbränsle, och bedriver forskning om att producera framtidens fossilfria flygbränsle från rökgaserna i Lugnviksverket. De driver utvecklingen framåt när det gäller infrastruktur för elfordon. Dessutom förbättrar de möjligheterna för biologisk mångfald, till exempel genom fisktrappor i Billstaån. Tillsammans med Östersundshem satsar Jämtkraft på en av Sveriges största solparker. Jämtkraft köper även in 100 ton biojet för flyg för att stimulera efterfrågan och utvecklingen av biobaserat jetbränsle.

Jämtkrafts arbete för miljön skapar förutsättningar för oss alla att bli fossilbränslefria.”

Ordlista

Biocider: Kemiska ämnen, produkter eller mikroorganismer som är avsedda att förstöra, bekämpa eller oskadliggöra skadliga organismer. Eller förhindra skadliga organismers inverkan alternativt begränsa deras förekomst.

EMAS: Eco Management and Audit Scheme. EU:s miljöstyrnings- och miljörevisionsordning

Energieffektivitet: Energieffektivitet blir resultatet av ändring i sättet elektricitet används så att totala kostnader minskar medan mängden arbete förblir detsamma eller ökar.

Fossila bränslen: Energikällor i form av kolväten, främst naturgas (mest metan), petroleum (råolja) och kol.

Grova partiklar, PM 10: Partiklar mindre än 10 mikrometer.

HVO: Biodiesel som framställs genom hydrering (vätebehandling) av vegetabiliska oljor och/eller animaliska fetter och som kan blandas i diesel eller användas istället för diesel i dieselmotorer

Informationsplikt: Butiken/företaget som säljer en vara som innehåller ämnen som är särskilt farliga måste informera kunden om detta.

ISO 14001: Internationellt accepterad standard som utgör grunden för fastställande av miljöledning.

Koldioxidekvivalent: Mått på utsläpp av växthusgaser.

Kvävedioxid: Giftig gas som bildas vid förbränning eller oxidation av kväveoxid, som i sin tur bildas vid förbränning i luft.

Materialeffektivitet: Att utnyttja material så att konkurrenskraftiga varor och tjänster kan produceras med så små insatser som möjligt.

Miljöaspekt: De delar av verksamheten, produkter och tjänster som kan påverka miljön.

Miljöfordon: Fordon med lägre miljöbelastning jämfört med motsvarande konventionella fordon.

Miljö kvalitetsnorm: Föreskrift om lägsta godtagbara miljö kvalitet inom ett geografiskt område

Miljöledningssystem: Verktyg för att effektivisera och rationalisera företags och organisationers miljöarbete. Kan certifieras.

Miljö tillsyn: Myndighetsutövning i form av tillsyn enligt miljöbalken.

Växthuseffekten: Uppvärmning av jordytan som sker när värme som strålar ut från jordytan värmer upp luften i atmosfären.

Växthusgaser: Naturliga och konstgjorda gaser som utgör grunden till växthuseffekten genom att absorbera och utstråla infraröd strålning.

Bilagor

Bilaga 1. Miljöaspektsregister 2019

Med miljöaspekt avses verksamhet, aktivitet, produkter eller tjänster som kan påverka miljön utifrån ett livscykelperspektiv. Kommunen gör varje år en kvalitativ värdering i en skala från 0-3 och de miljöaspekter som bedöms vara viktigast prioriteras och utgör grunden för kommunens miljömål.

Tabell 3. Miljöaspekter, prioritering och värdering.

Miljöaspekt	Värdering	Prioriterad
Begränsad klimatpåverkan		
1.1 Utsläpp av växthusgaser	3	Prioriterad
1.2 Energianvändning	3	Prioriterad
1.3 Förnyelsebara bränslen	3	Prioriterad
Frisk luft		
2.1 Luftföroreningar i staden	2	
Bara naturlig försurning		
3.1 Mänsklig påverkan på försurning	1	
Giftfri miljö		
4.1 Avfallshantering och deponier	3	
4.2 Förorenad mark	2	
4.3 Förorenat vatten	2	
4.4 Exponering för miljö- och hälsostörande ämnen	3	Prioriterad
Skyddande ozonskikt		
5.1 Köldmedieanvändning	1	
Säker strålmiljö		
6.1 Skydd mot farlig strålning	1	
Ingen övergödning		
7.1 Utsläpp av näringsämnen	1	
Levande sjöar och vattendrag		
8.1 Storsjön som resurs	3	
8.2 Säkert dricksvatten från ytvatten	3	
8.3 Tillgängliga stränder	2	
Grundvatten av god kvalitet		
9.1 Säkert dricksvatten från grundvatten	2	
9.2 Föroreningar i grundvatten	2	
Myllrande våtmarker		
11.1 Förändringar av naturmiljön i våtmarker	3	
Levande skogar		
12.1 Skogen som resurs för friluftsliv och rekreation	3	
12.2 Hot mot biologisk mångfald i skogen	3	

Miljöaspekt		Värdering	Prioriterad
	Ett rikt odlingslandskap		
13.1	Förutsättningar för mångfald i odlingslandskapet	2	
13.2	Skydd av kultur- och landskapsmiljöer	1	
	God bebyggd miljö		
15.1	Hållbart samhällsbyggande	3	
15.2	Avfallshantering	3	
	Ett rikt växt- och djurliv		
16.1	Hot mot arter och värdefulla biotoper	3	
	Indirekta miljöaspekter		
17.1	Upphandling	3	
17.2	Utbildning	3	
17.3	Brand och olycka	3	
17.4	Tillsyn	3	

Bilaga 2. Uppföljning av EMAS kärnindikatorer

I detta avsnitt följs de kärnindikatorer som är kopplade till registreringen i EMAS, EU:s miljöstyrnings- och revisionsordning, upp. Alla organisationer som är registrerade i EMAS kan välja att inte rapportera sådana kärnindikatorer som bedöms vara irrelevanta för just den organisationen, förutsatt att organisationen också motiverar detta.

Energieffektivitet

Kommentar: De uppgifter som redovisas ovan gäller lokaler som kommunen äger. Inhyrda lokaler, alltså lokaler som ägs och förvaltas av annan än kommunen, ingår ej i redovisningen ovan.

Materialeffektivitet

Vår bedömning är att denna kärnindikator inte är relevant för vår verksamhet. Kommunen är ett tjänsteföretag och har ingen produkttillverkning. Materialeffektivitet är inte någon identifierad miljöaspekt i vårt miljöledningssystem.

Vatten

Sammanlagd årlig vattenförbrukning

Vår bedömning är att denna kärnindikator inte är relevant i sin utformning för kommunens verksamhet. Sammanlagd årlig vattenförbrukning är inte någon betydande miljöaspekt i vårt miljöledningssystem. Däremot är skydd av vattentäkter och användande av Storsjön som resurs betydande miljöaspekter. Kommunen levererar dricksvatten till cirka 90 procent av kommunmedborgarna.

Total mängd levererat vatten från kommunens vattenverk

Vatten Östersund producerar dricksvatten i sex vattenverk, fyra är grundvattenverk och två är ytvattenverk. Tillsammans försörjer de drygt 53 000 personer med vatten.

Avfall

Sammanlagd årlig produktion i ton, fördelat på typ.

Bedömningen är att kommunens viktigaste uppgift är omhänderta kommuninvånarnas hushållsavfall. Därför redovisas insamlat hushållsavfall ovan (se figur 21, sidan 29. *Insamlad mängd hushållsavfall 1993-2019*).

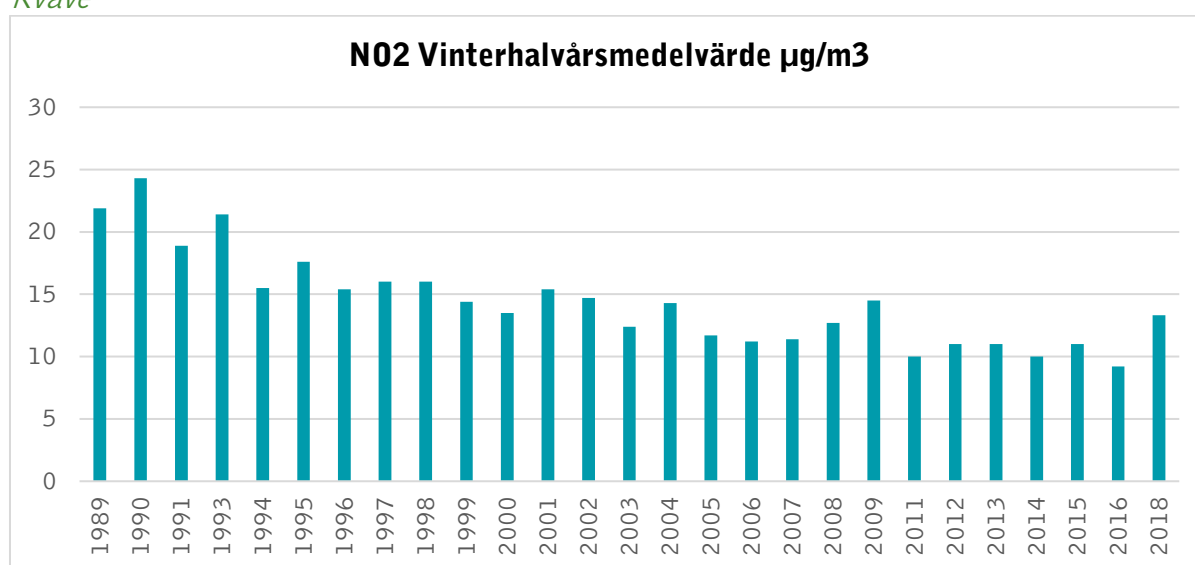
Biologisk mångfald

Markanvändning i m² bebyggt område

Vår bedömning är att denna kärnindikator inte är relevant. Vid samhällsplanering tas hänsyn till biologisk mångfald. Av kommunens yta är ca 2 % bebyggd.

Luftkvalitet

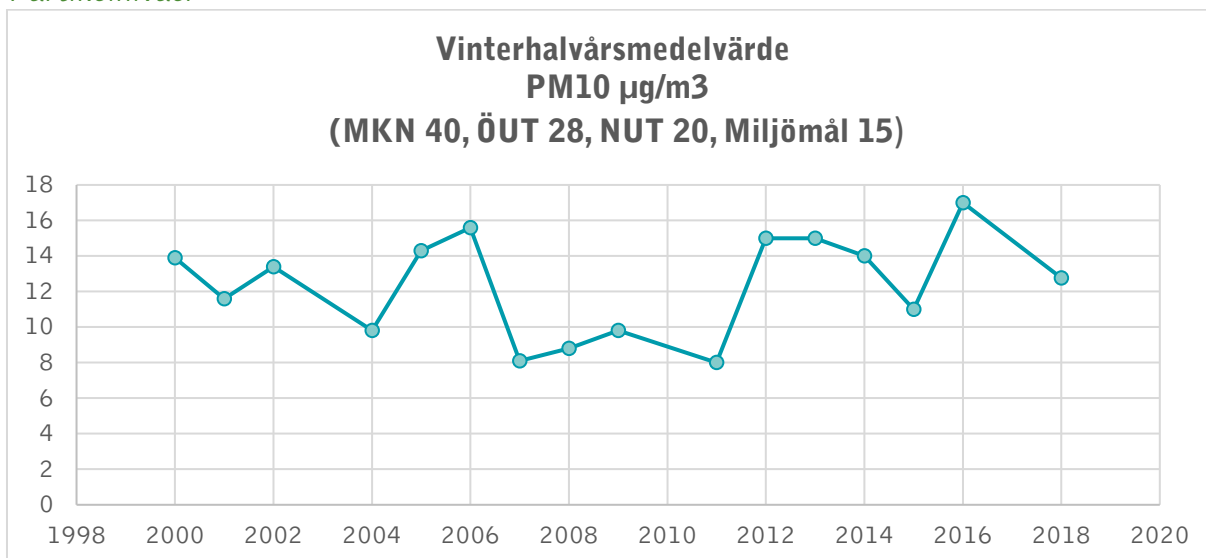
Kväve

Figur 22. Utsläpp av kvävedioxid.

Kvävedioxid uppkommer i alla former av förbränning, och för de flesta tätorter är biltrafiken den största utsläppskällan. Det sista årets mätningar har visat en större mängd kvävedioxid än på några år (figur 22).

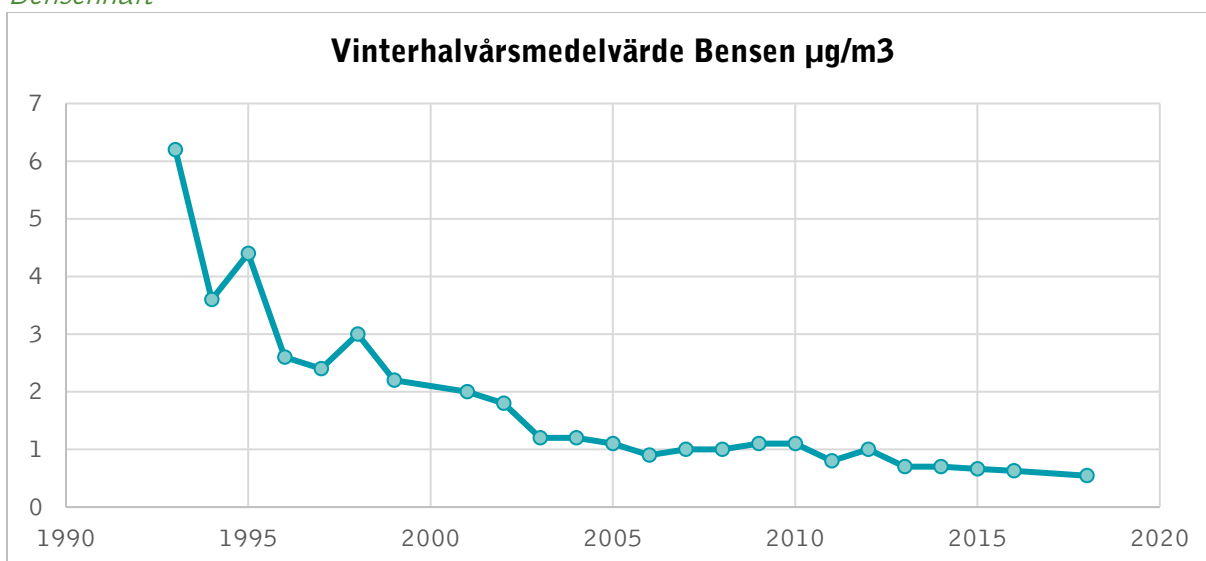
Partikelnivåer

Figur 23. Partikelnivåer

Det är svårt att se en trend i partikelnivåerna i Östersund, men man kan se att halterna inte har minskat tydligt det senaste 10 åren (figur 23). Partiklarna kommer bland annat från vägslitage och däck, sopning och viss förbränning.

Bensenhalt

Figur 24. Bensenutsläpp

Bensen är ett flyktigt aromatiskt kolväte som är cancerframkallande. Bensen sprids från ett antal olika källor som bilsbilar, småskalig vedeldning, cigarettrök, snöskotrar och fritidsbåtar. Den största källan till bensenutsläpp är biltrafiken eftersom bensinen innehåller bensen. Miljömålet för bensen är 1 µg/m³ och det håller vi oss under och har klarat de senaste 15 åren (figur 24). Miljökvalitetsnormen på 5 µg/m³ klarar de flesta städer i Sverige.